

**Sibbo kommuns
läroplansgrunder
för den grundläggande
utbildningen i årskurs 3–6**

Godkänd 17.6. i utbildningssektionen

11.8.2026

Innehåll

14 Årskurs 3–6	2
14.1 Övergången mellan årskurs 2 och 3 och uppdraget i årskurs 3–6.....	3
14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6.....	4
14.2.1 Mångsidig kompetens - lärtstegen i Sibbo i årskurs 3–6	4
14.3 Läroämnena i årskurs 3–6	9
14.3.1 Modersmål och litteratur	9
14.3.2 Det andra inhemska språket.....	35
14.3.3 Främmande språk.....	67
14.3.4 Matematik	81
14.3.5 Omgivningslära	97
14.3.6 Religion.....	123
14.3.7 Livsåskådningskunskap.....	150
14.3.8 Historia.....	164
14.3.9 Samhällslära.....	175
14.3.10 Musik.....	184
14.3.11 Bildkonst.....	199
14.3.12 Slöjd	216
14.3.13 Gymnastik.....	236
14.3.14 Elevhandledning	253

14 Årskurs 3–6

I alla undervisning beaktas värdegrunden för Sibbo kommuns utbildningsväsende

1. Eleven, aktiviteten och delaktigheten ligger i centrum i all verksamhet (att äga lärandet)
2. Att koncentrera sig på det goda och hitta gott i alla och allt (entusiastiska, kunnande och välmående elever, varje elev är bra)
3. Öppenhet, servicevillighet och uppfinningsrikedom i förhållande till människor, saker och nya verksamhetssätt
4. Lärande sker överallt (även annat lärande än det som sker i skolan ska värdesättas, lärmiljön ska utvidgas)
5. Att värdesätta mångfald, kulturell kompetens och flerspråkighet

14.1 Övergången mellan årskurs 2 och 3 och uppdraget i årskurs 3–6

Övergångsskeden i Sibbo är beskrivna i kapitel 1.4.1. Skolorna samarbetar med vårdnadshavarna så att elevens övergång från ett stadium till annat sker smidigt och tryggt.

Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig en ny grupp.

Eleverna och vårdnadshavarna ska få information om det språkprogram som skolan erbjuder. Eleverna uppmuntras att studera många olika språk. För att uppmuntra till mångsidiga språkval kan man ordna språkduschar. I språkduscherna kan eleverna ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Man kan ordna språkduscherna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av separata undervisningsstunder.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Årskurs 3–6: Att utvecklas som elev

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnen ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

14.2.1 Mångsidig kompetens - lärstigen i Sibbo i årskurs 3–6

I Sibbo kommun bygger den övergripande mångsidiga kompetensen på de nationella grunderna, och för varje delområde har det skapats tre synvinklar som förverkligas i skolorna i Sibbo. Skolorna kan dessutom ha egna synpunkter som anknyter till de mångvetenskapliga områdena eller annan verksamhet.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Undervisningen ska stärka förmågan att ställa frågor och söka svar självständigt och tillsammans med andra genom att iaktta och använda olika informationskällor och hjälpmedel. Samtidigt stärks elevernas förmåga att se saker ur olika perspektiv, komma på nya idéer och småningom lära sig granska information kritiskt. Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen. De ska spöras att lyssna på andras åsikter och samtidigt reflektera över sin egen kunskap. Man gör eleverna uppmärksamma på att de kan tillägna sig kunskap på många olika sätt till exempel genom att dra medvetna slutsatser eller intuitivt utgående från egna erfarenheter. Kollaborativt lärande, med andra ord arbete parvis och i grupp, och kommunikation som stödjer lärande, ska mångsidigt användas och förmågan att arbeta tillsammans med andra ska stödjas. Tankeförmågan ska tränas med hjälp av problemlösnings- och slutledningsuppgifter och med arbetssätt som utnyttjar och främjar elevernas nyfikenhet, fantasi, uppfinningsriktighet och aktivitet. Eleverna ska spöras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser.

Färdigheten att lära sig ska stärkas i alla undervisningssituationer. Eleverna ska lära sig uppfatta på vilka sätt de naturligtast lär sig och att fästa uppmärksamhet vid sina studiesätt. Eleverna ska fortsättningsvis öva sig att planera och ställa upp mål för arbetet och att utvärdera arbetet och framstegen. De ska handledas att förstå hur studieframgången påverkas när man regelbundet gör sina hemuppgifter samt att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. Eleverna ska få hjälp med att uppfatta mål och val som anknyter till deras studier och uppmuntras att tala om dem med sina vårdnadshavare.

Synvinklarna i Sibbo – Förmåga att tänka och lära sig
Elevernas möjligheter att pedagogiskt leda sitt lärande (upplevd egenförmåga) utvecklas genom självbedömning, kamratbedömning och uppmuntrande respons.
Elevernas förmåga att iaktta sitt eget lärande och kunskande stöds genom att utnyttja olika arbetsmetoder och lärmiljöer.
Elevernas motivation att lära sig stärks genom att behandla läroämnena som helheter och genom att använda kollaborativa lärmetoder samt genom att kommunicera över nätet.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygdkulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. Eleverna ska handledas att identifiera och värdesätta kulturarvet och att vara med och skapa ny kultur. De ska ges möjligheter att uppleva och tolka konst och kultur. Att analysera mediekulturen samt iaktta och reflektera över mediernas påverkan är viktigt i de här årskurserna. I skolarbetet ska eleverna få kunskap om vad konventionerna om mänskliga rättigheter betyder i samhället och i världen och i synnerhet fördjupa sig i Konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska handledas att högakta och försvara de mänskliga rättigheterna.

Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt och att njuta av glädjen att skapa och uttrycka sig. De ska ges möjligheter till internationellt samarbete och att jämföra olika traditioner och kulturer. Undervisningen ska stödja eleverna att växa till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt även med ringa språkkunskaper. Kommunikation, samarbete och gott uppförande tränas mångsidigt och eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor ur olika perspektiv. Skolarbetet ska ge eleverna tillfälle att träna sina sociala och praktiska färdigheter, sin uppfinningsrikedom och sin planerings- och uttrycksförmåga. Eleverna ska uppmuntras att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer.

Synvinklarna i Sibbo – Kulturell och kommunikativ kompetens, växelverkan och uttryck
Elevernas förmåga att uttrycka sig själv och lyssna på andra stärks med olika kollaborativa lärmetoder i de olika läroämnena.
Elevernas språk- och kulturmedvetenhet ökas genom att utnyttja olika arbetssätt, lärmiljöer och elevernas kulturbakgrunder och erfarenheter. Eleverna utnyttjar i sitt lärande antingen fysiska eller virtuella biblioteks- och kulturbesök eller evenemang. Elevernas egna intressen och närmiljön utnyttjas i såväl vardagens lärsituationer som vid skolans evenemang och fester.

I lärandet och undervisningen utnyttjas tvåspråkigheten i Sibbo och man samarbetar till exempel över språkgränserna. I skolorna kan också fungera klubbar med företrädare från båda språkgrupperna.

Vardagskompetens (K3)

Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet. Eleverna ska lära sig ta ansvar både för att lärmiljön är snygg och trivsamt och för att atmosfären i gruppen är god samt vara med och utarbeta gemensamma regler och utveckla arbetssätten i skolan. Genom att arbeta tillsammans kan eleverna utveckla sina emotionella och sociala färdigheter. I samband med spel, lekar och gemensamma uppgifter ska eleverna lära sig förstå betydelsen av regler, avtal och förtroende och få öva sig att fatta beslut. Eleverna ska stödjas att röra sig självständigt i en allt större omgivning och i kollektivtrafik. Det är särskilt viktigt att koncentrera sig på cykelväg och hur man värnar om sin egen och andras säkerhet i trafiken. Eleverna handleds att använda ändamålsenlig säkerhets- och skyddsutrustning och lära känna de centrala säkerhetssymbolerna. Tillsammans ska man diskutera betydelsen av att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet och lära sig hur man gör detta i praktiken. I skolan övar man sig i att agera i olika riskfyllda situationer.

I undervisningen granskas teknikens mångfald och betydelse. Eleverna söker information om den tekniska utvecklingen och hur den påverkat olika livsområden och miljöer. Eleverna ska handledas att använda teknik på ett ansvarsfullt och säkert sätt och undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknik. Eleverna ska också få kunskap om hållbar konsumtion och reflekterar över vad måttfullhet, sparsamhet, ekonomisk planering och att dela med sig innebär i praktiken och få öva dessa principer i skolarbetet. De ska få handledning i att fungera som konsument och i att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska handledas att reflektera över sina val ur ett hållbarhetsperspektiv.

1. Synvinklarna i Sibbo – Vardagskompetens

2. I lärsituationerna används spel, lekar och kollaborativa arbetsmetoder. Eleverna deltar i skapandet av regler, avtal och gemensamma arbetsmetoder. I syfte att främja skolgemenskapens välbefinnande handleds eleverna att utveckla sina egna sociala och emotionella färdigheter genom att diskutera om respektfulla och toleranta verksamhetssätt som tar andra i beaktande.
3. Principerna för hållbar utveckling och dess praktiska betydelse för den egna miljön och de egna valen behandlas tillsammans med eleverna.
4. I undervisningen utnyttjas olika arbetssätt och lärmiljöer, varvid eleverna kan öva och utveckla sina färdigheter att fungera på ett tryggt sätt i olika situationer, lokaler och då de använder olika redskap.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska lära sig tolka, producera och kritiskt granska alltmer varierande texter i olika sammanhang och miljöer. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Basfärdigheterna och -teknikerna ska fördjupas såväl när det gäller att förstå och tolka som att producera dessa olika slag av

texter. Eleverna ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta. Eleverna ska göras uppmärksamma på att texter har olika syften som i sin tur bestämmer vilka medel som används i texterna. Texter som innehåller siffror kan till exempel förmedla information, locka till köp eller påverka attityder.

Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. Eleverna ska uppmuntras att använda olika typer av källor, till exempel muntliga, audiovisuella, tryckta och elektroniska källor, söktjänster och bibliotekstjänster och samtidigt bedöma om informationen de hittat lämpar sig för ändamålet. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier för att lära sig uppfatta vilka betydelser och vilken verklighet medierna förmedlar. Förmågan att läsa kritiskt ska utvecklas i kulturella sammanhang som är relevanta för eleverna. Att berätta, avbilda, jämföra, referera och att använda audiovisuella hjälpmedel är lämpliga sätt att presentera information. Att aktivt läsa och producera olika slags texter både i skolan och på fritiden och att njuta av texterna, såväl i egenskap av den som tolkar som den som producerar texten, är viktigt för att utveckla multilitteracitet.

1) Synvinklarna i Sibbo – Multilitteracitet	
2)	I lärsituationerna utnyttjas mångsidiga informationskällor så att eleverna kan öva tolkning av olika texter, kritisk läsfärdighet och användning av referensuppgifter.
3)	Eleverna uppmuntras att framföra, beskriva och berätta om fenomen som behandlas i undervisningen, både i traditionella lärmiljöer och multimediala miljöer som utnyttjar teknologi på olika sätt.
4)	I lärsituationerna inom de olika läroämnena behandlas texter som är betydelsefulla för eleverna och intresserar dem och som hänför sig till närmiljön.

Digital kompetens (K5)

Digitala verktyg ska mångsidigt användas i olika läroämnena och i det övriga skolarbetet och det kollaborativa lärandet ska stärkas. Samtidigt ska eleverna ges möjligheter att söka, pröva och använda sådana arbetssätt och -redskap som bäst lämpar sig för deras lärande och arbete. Man ska tillsammans fundera över hur tekniken påverkar den egna vardagen och ta reda på hur tekniken kan användas på ett hållbart sätt.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att använda olika apparater, program och tjänster och att förstå enligt vilken logik de används och fungerar. De ska öva sig att producera flytande text och att behandla den med olika verktyg samt att skapa bild, ljud, videor och animationer. Eleverna ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna få bekanta sig med programmering för att lära sig att tekniska funktioner beror på mänskliga lösningar. *Ansvarsfulla och trygga arbetssätt:* Eleverna ska lära sig ansvarsfull och trygg användning av digitala verktyg, nätetikett och de grundläggande principerna om upphovsrätt. De ska öva användningen av olika meddelandesystem och de sociala medietjänster som används i undervisningen. Eleverna ska få information och erfarenhet av hur bra arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass påverkar hälsan. *Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt:* Eleverna ska öva sig att söka information i olika källor med hjälp av söktjänster. De ska lära sig att använda källorna för att

producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att hitta lämpliga sätt att uttrycka sig på och att använda digitala verktyg för att dokumentera och utvärdera arbetet och sina alster. *Kommunikation och nätverksbildning*: Eleverna ska lära sig att ta sin roll och redskapets karaktär i beaktande och att ta ansvar för sin kommunikation. De ska handledas att granska och bedöma hur man kan använda digitala verktyg för att påverka. Eleverna ska få erfarenheter av att använda digitala verktyg för att kommunicera med aktörer utanför skolan, även internationellt.

Synvinklarna i Sibbo – Digital kompetens

I alla skolor i Sibbo används kommunens gemensamma Digipass.

Eleverna handleds till att använda alla digitala verktyg och tjänster som används i Sibbo kommun.

I samtliga skolor följer man de mål för användning av informations- och kommunikationsteknik som fastställts i den nationella läroplanen.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Eleverna ska lära sig att arbeta metodiskt och långsiktigt och att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor och att intressera sig för olika saker. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna ska uppmuntras att i skolarbetet utnyttja färdigheter de lärt sig på fritiden och lära dem vidare till andra elever.

Skolarbetet ska ge eleverna möjligheter att få erfarenhet av arbete, olika yrken och av att göra något till förmån för andra. Det kan till exempel vara intern arbetspraktik i skolan, samarbetsprojekt med närbelägna företag och organisationer, fadderverksamhet, kamratmedling eller vänelevers verksamhet. Eleverna ska spöras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället.

Synvinklarna i Sibbo – Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Undervisningssituationerna byggs kring projektarbete och eleverna handleds att arbeta i växlande lärmiljöer och med mångsidiga verktyg ensamma, i par och i olika grupper.

I lärsituationerna används olika funktionella metoder som stöder olika inlärningsmetoder, arbetssätt och grupparbete samt insikt i språk och kulturer.

I lärsituationerna uppmuntras eleverna att utveckla sina egna styrkor, språkfärdighet och att värdesätta produkterna av sitt eget och andras arbeten samt att arbeta mot gemensamma mål.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Undervisningen ska främja elevernas intresse för skolgemenskapen och samhällsfrågor. Man ska tillsammans med eleverna undersöka frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling, fred, jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter, i synnerhet barnets rättigheter. Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. Eleverna ska handledas att se mediernas påverkan i samhället och få öva sig att använda olika medier för att påverka.

Eleverna ska ges möjligheter att samarbeta, hantera konflikter och söka lösningar och att fatta beslut som gäller såväl den egna klassen och olika undervisningssituationer som hela skolans verksamhet. Att få positiv erfarenhet av att delta och påverka ökar känslan av samhörighet i skolan. Att uppleva jämlikhet, delaktighet och samhörighet skapar i sin tur förtroende. Eleverna ska uppmuntras att delta i elevkårsverksamhet, klubbverksamhet och exempelvis miljöverksamhet eller övriga aktiviteter som erbjuds i skolan och närmiljön, där de kan lära sig att påverka och småningom lära sig att ta ansvar. De ska vägledas att förstå vilken betydelse de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen har för en själv, men också för den närmaste omgivningen, samhället och naturen.

Synvinklarna i Sibbo – Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Eleverna påverkar och deltar i planeringen av sina egna studier (individuella lärtigar) samt klassens och skolans gemensamma ärenden t.ex. genom klassmöten och elevkårsverksamheten.
Eleverna övar att lösa konfliktsituationer t.ex. med verksamhet inom kamratmedling (Verso) eller andra metoder som används i skolan.
Man berättar för eleverna om rättigheter och skyldigheter som rör dem som elever och samhällsmedlemmar. Man berättar för eleverna om påföljderna av att bryta mot samhällets regler.

14.3 Läroämnen i årskurs 3–6

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. Innehåll som hör samman med målen är numrerade I1, I2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

14.3.1 Modersmål och litteratur

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och

kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll

som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

I årskurserna 3–6 har undervisningen som särskilt uppdrag att utveckla elevernas uttrycks och kommunikationsförmåga, läs- och skrivfärdigheter samt läs- och skrivstrategier och att vidga elevernas textvärld. Eleven ska handledas att på ett ändamålsenligt, tryggt och ansvarsfullt sätt ta del av allt mer mångsidiga kommunikationssituationer, även multimediala, samt att tolka, producera och analysera allt mer multimodala texter som en del av förmågan att lära sig. Samtidigt som eleven utvecklar sina språkliga färdigheter och reflekterar över betydelser i texter utökas kunskapen om språk, litteratur, medier och övrig kultur. Målet för undervisningen är att väcka elevens intresse och ge redskap för att göra språkliga iakttagelser, utveckla ett läsintresse och för att uttrycka sig på olika sätt. Undervisningen ska även erbjuda läs- och språkupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av lärprocessen. Den ska grunda sig på en

mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Svenska och litteratur

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I årskurserna 3–6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

I1 Att kommunicera: I årskurs 3–6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen

läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

13 Att producera texter: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textupbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Modersmål och litteratur – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål

I 1 Att kommunicera			
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	Eleven delar med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter. Eleven övar sig i olika kommunikationssituationer (samtal, föredrag, diskussion). Eleven tränar sig i att visa respekt och att uttrycka och motivera sina åsikter i olika situationer. Eleven tränar sig i att aktivt lyssna på andra.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens, växelverkan och uttryck K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan beskriva ett händelseförlopp på ett sammanhängande sätt.
M2 handleda eleven i att utveckla sin kommunikationsförmåga genom att delta i olika kommunikationssituationer			Eleven kan lyssna på andra, vänta på sin tur och uppfatta det centrala innehållet i diskussionen.
M3 stödja eleven i att uttrycka sig verbalt och nonverbalt genom drama	Eleven får möjlighet att öva sig på rollspel och drama i olika kommunikationssituationer. Eleven upptäcker synonymer och nyanser. Eleven övar sig på att ge respons.	K1 K2 K4 Multilitteracitet K7	Eleven deltar i drama och leker med språket.
M4 handleda eleven att utveckla sina kommunikativa färdigheter och att få förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt, även multimedialt		K1 K2 K3 Vardagskompetens K4	Eleven kan ge respons på ett hänsynsfullt sätt.
I 2 Att tolka texter			

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till flytande läsning, utveckla strategier för läsförståelse	Eleven bekantar sig med olika lässtrategier som hjälper läsförståelsen. Eleven övar sig i att läsa olika slags texter flytande som t.ex. olika slags skönlitteratur, fakta- och medietexter; texterna kan kombinera ord med bild.	K1 K4 K5 Digital kompetens	Eleven läser flytande olika slags texter.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	Eleven övar sig i sin textanalytiska förmåga, diskuterar och reflekterar över texter, t.ex. i läsecirklar eller via läsdagböcker. Eleven övar sig i att reflektera, förklara, jämföra ord, synonymer, ordspråk och talesätt samt olika begrepp. Eleven övar sig i att se typiska drag i berättande och beskrivande texter. Eleven tolkar och laborerar med texter genom att använda sin språkliga kunskap som t.ex. språkliga strukturer och att klassificera ord enligt form och innehåll. Eleven uttrycker sig i bild, symboler och ljud samt kombinationer av dessa.	K1 K2 K4 K5	Eleven kan tolka en text. Eleven kan känna igen typiska drag i berättande och beskrivande texter.
M7 handleda eleven i att söka information och använda några olika slag av informationskällor	Eleven söker information från olika källor. Eleven använder det lokala biblioteket samt skolans bibliotek. Eleven känner till elementära informationssökningsmetoder. Eleven bekantar sig med källkritik samt upphovsrätt.	K1 K4 K5	Eleven kan plocka ut det väsentliga ur en faktatext. Eleven känner till olika informationssökningsmetoder.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barnlitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig	Eleven läser böcker enligt egen nivå och eget val. Eleven lyssnar till barnlitteratur. Eleven bekantar sig med olika textgenrer. Eleven bekantar sig med begreppen; berättare och miljö, när de tolkar litteratur. Eleven övar sig i att göra	K1 K4 K5	Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser muntligt, skriftligt och digitalt/multimodalt. Eleven känner till olika textgenrer.

av bland annat i multimediala miljöer	bokpresentationer. Eleven övar sig i att förklara och jämföra innebörden i ord och begrepp.		
I3 Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter.	K1 K2 K4 K7	Eleven kan uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer	Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker och styckeindelning i berättande och beskrivande texter. Eleven övar sig att skriva enkla instruerande texter.	K1 K4 K5 K7	Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik och styckeindelning i berättande texter.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva digitalt. Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom laborationer. Eleven undersöker språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler (lång och kort vokal, ng-ljudet, j-ljudet och tj-ljudet) och skiljetecken. Eleven övar rättskrivning. Eleven lär sig skilja mellan uttryckssätt i tal och skrift. Skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt.	K1 K4 K5	Eleven känner till skillnaden mellan tal- och skriftspråk. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med en läslig handstil. Eleven kan producera text digitalt.
M12 handleda eleven i att känna till text-produktionsprocesser och förmåga att	Eleven övar sig att planera och stegvis producera texter. Eleven anger sina källor samt bekantar sig med sekretess	K2 K4	Eleven känner till nätetiketten.

utvärdera sina egna texter och känna till etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	och normerna för upphovsrätt på internet.	K5	Eleven är bekant med textproduktionsprocesser.
I4 Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter	Eleven bekantar sig och laborerar med språket, t.ex. synonymer och motsatsord. Eleven bekantar sig med ord som har olika betydelser. Eleven bekantar sig med talesätt. Eleven blir medveten om sin språkliga kompetens.	K1 K2 K4	Eleven kan använda ett varierande språk.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	Eleven diskuterar och reflekterar över teman och frågor som litteraturläsningen väcker. Eleven uppmuntras till att aktivt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa på fritiden.	K2 K4 K5	Eleven kan diskutera och reflektera över teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Modersmål och litteratur – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I 1 Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och deltar konstruktivt i olika kommunikationssituationer	Eleven övar sig i att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer. Eleven lär sig dela med sig av egna erfarenheter och åsikter.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens,	Eleven kan dela med sig av egna erfarenheter och åsikter.

		växelverkan och uttryck K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagaren	Eleven tränar sig i att ge respons. Eleven tränar sig i att aktivt lyssna på andra. Eleven övar sig i att observera sitt eget sätt att kommunicera. Eleven tränar sig i att visa respekt och att muntligt motivera sina åsikter.	K1 K2 K3 Vardagskompetens K7	Eleven kan uttrycka sina åsikter. Eleven kan lyssna på andra och visa respekt.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	Eleven tränar sig i att använda retoriska verktyg. Eleven använder drama och rollerkar som verktyg vid behandlandet av litteratur. Eleven får möjlighet att delta i och planera kulturproduktioner i skolan, även multimedialt.	K1 K2 K4 Multilitteracitet K7	Eleven kan uttrycka sig med hjälp av drama. Eleven kan delasina idéer och tankar i grupp och kan hålla en kort förberedd presentation.
M4 handleda eleven att utveckla sina kommunikativa färdigheter och att få förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt, även multimedialt		K1 K2 K3 K4	Eleven kan ge respons på ett hänsynsfullt sätt.
I 2 Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att utvärdera sitt eget läsande	Eleven bekantar sig med lässtrategier som hjälper läsförståelsen. Eleven övar sig att flytande läsa olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. Eleven observerar och	K1 K4 K5 Digital kompetens	Eleven läser flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild.

	utvärderar sin egen läsfärdighet.		
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	Eleven bearbetar och jämför olika slags texter. Eleven drar egna slutsatser utgående från läst text. Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer och olika begrepp. Eleven bekantar sig med ordspråk och talesätt. Eleven övar sig att identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande och beskrivande texter, t.ex. i en läsecirkel. Eleven tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificera ord enligt form och innehåll.	K1 K2 K4 K5	Eleven kan tolka en text. Eleven kan identifiera typiska drag i beskrivande och berättande texter.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. Eleven använder skolbiblioteket och kommunens bibliotekstjänster samt känner till elementära informationssökningsmetoder. Eleven bekantar sig med källkritik.	K1 K4 K5	Eleven kan plocka ut viktig fakta ur en faktatext. Eleven känner till olika informationssökningsmetoder. Eleven är bekant med begreppet källkritik.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barnlitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	Eleven läser och lyssnar till barnlitteratur enligt egen nivå och eget val. Eleven bekantar sig med olika textgenrer. Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare och miljö när hen tolkar skönlitteratur och gör bokpresentationer. Eleven övar sig att förklara och jämföra innebörden i ord och begrepp.	K1 K4 K5	Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser muntligt, skriftligt och digitalt/multimodalt. Eleven känner till olika textgenrer.
I3 Att producera texter			

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och utifrån andras texter, även multimodalt. Eleven reflekterar över sitt skrivande.	K1 K2 K4 K7	Eleven kan uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt. Eleven kan reflektera över sitt skrivande.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer	Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande och beskrivande texter. Eleven övar sig att skriva enkla instruerande texter.	K1 K4 K5 K7	Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik och styckeindelning i berättande och beskrivande texter.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva digitalt. Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom olika övningar. Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler (ljudstridiga ord, t.ex. o-å, e-ä, sj-ljud), skiljetecken och böjningsformer (tempus och komparation). Eleven bekantar sig med huvudsatser och bisatser. Eleven övar rättskrivning. Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga samt dialektala uttryckssätt. Eleven jämför språkliga element i svenska språket med andra språk som är bekanta för eleven.	K1 K4 K5	Eleven känner till skillnaden mellan tal- och skriftspråk. Eleven känner till skillnaden mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med läslig handstil. Eleven kan producera texter digitalt.

M12 handleda eleven i att känna till text-produktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och känna till etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	Eleven övar sig att stegvis producera texter. Eleven anger sina källor samt bekantar sig med sekretess och normerna för upphovsrätt på internet.	K2 K4 K5	Eleven känner till nätetiketten. Eleven är bekant med textproduktionsprocesser.
14 Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter	Eleven undersöker språkets variation med handledning. Eleven funderar över olika betydelser i ord och texter. Eleven bekantar sig med ordspråk och talesätt. Eleven blir medveten om sin språkliga kompetens.	K1 K2 K4	Eleven kan använda ett varierande språk.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	Eleven diskuterar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. Eleven uppmuntras till att aktivt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa på fritiden.	K2 K4 K5	Eleven kan diskutera och reflektera över teman och frågor som litteraturläsningen väcker.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud	Eleven läser finländsk och svensk barnlitteratur inom några olika genrer. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen.	K2 K4 K7	Eleven känner till finländska och svenska barnboks författare. Eleven kan reflektera över sin egna språkliga och kulturella identitet.

Modersmål och litteratur – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	Eleven övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons. Eleven övar sig att delta som kommunikatör i olika kommunikationsmiljöer (debatt, samtal, argumentation, föredrag, diskussion, åhörare).	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens, växelverkan och uttryck K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan uttrycka sina åsikter och tankar i välbekanta situationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	Eleven övar sig i att kommunicera med respekt för andra.	K1 K2 K3 Vardagskompetens K7	Eleven kan beakta andra i en kommunikationssituation. Eleven kan uttrycka sina åsikter och visa respekt.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	Eleven övar sig i att aktivt lyssna på andra samt att uttrycka och motivera sina åsikter och tankar. Eleven övar sig på att använda sina retoriska verktyg t.ex. att vara trovärdig. Eleven bearbetar litteratur och aktuella teman via drama.	K1 K2 K4 Multilitteracitet K7	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	Eleven övar sig i att använda drama som kommunikationsverktyg.	K1 K2 K3 K4	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

I2 Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	Eleven övar sig att flytande läsa olika slag av texter, och övar på olika lässtrategier för ökad läsförståelse. Eleven görs medveten om sin egen läsfärdighet och utvecklandet av den.	K1 K4 K5 Digital kompetens	Eleven läser olika slag av texter flytande och använder sig av grundläggande lässtrategier.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	Eleven lär sig att bearbeta och analysera olika slag av texter. Eleven sammanfattar textinnehåll och återger centralt innehåll med egna ord. Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleven bekantar sig med typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande och instruerande texter. Eleven tolkar och laborerar med texter och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser: substantiv, adjektiv, verb och pronomen).	K1 K2 K4 K5	Eleven kan sammanfatta, bearbeta samt återge centralt innehåll i olika texter. Eleven kan ordklasserna (verb, substantiv, adjektiv, pronomen).
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster. Eleven övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet. Eleven gör källhänvisningar.	K1 K4 K5	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning. Eleven kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet utifrån sin egen kunskapsnivå.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för	Eleven utvärderar sin läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom texter	K1	Eleven känner i någon mån till barn -och ungdomslitteratur,

barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	hen läser. Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som hen själv är med och väljer. Eleven benämner och bekantar sig med olika textgenrer. Eleven övar sig att använda begrepp; berättare, motiv och tematik när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentationer. Eleven handleds i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp.	K4 K5	medietexter och andra texter. Eleven kan dela med sig av sina läserfarenheter även i multimediala miljöer.
I3 Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och utifrån andras texter, även multimodalt. Eleven reflekterar över sitt skrivande och syftet med texten.	K1 K2 K4 K7	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer	Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande och beskrivande texter. Eleven övar sig att skriva enkla instruerande och argumenterande texter.	K1 K4 K5 K7	Eleven kan producera olika typer av texter med en god struktur. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning	Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleven medvetandegörs om	K1 K4	Eleven skall skriva flytande och läsligt för hand och har den

och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	språkets uppbyggnad genom övningar. Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer. Eleven undersöker huvudsatser och bisatser. Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt.	K5	digitala kompetens som skolarbetet kräver. Eleven kan skriva korrekta meningar. Eleven känner grundläggande rättstavning.
M12 handleda eleven i att känna till text-produktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och känna till etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	Eleven övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering (processkrivning). Eleven anger sina källor. Eleven rör sig säkert på internet och känner till normerna för upphovsrätt.	K2 K4 K5	Eleven kan producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra samt kan ge och ta emot respons. Eleven känner till principerna om hur man rör sig säkert på internet. Eleven kan ange källor.
I4 Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	Eleven undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. Eleven reflekterar över sin språkliga kompetens.	K1 K2 K4	Eleven kan göra iakttagelser om språket i texten.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att	Eleven diskuterar, tolkar, reflekterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. Eleven uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och	K2 K4 K5	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om samt diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

aktivt använda sig av bibliotek	att läsa och skriva på fritiden.		
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i drama av olika slag	Eleven läser inhemsk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom några olika genrer. Eleven bekantar sig med moderna kulturformer som berör barnens värld samt nordisk och grekisk mytologi och deras arv och kulturella inflytande idag. Eleven reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och muséer utnyttjas i undervisningen. Eleven undersöker sin språkliga och kulturella identitet.	K2 K4 K7	Eleven har kunskap om sin egen och andra kulturer t.ex. Europa. Eleven kan reflektera över sin egen språkliga och kulturell identitet.

Modersmål och litteratur – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I 1 Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikations-situationer	Eleven övar sig att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer (debatt, samtal, argumentation, föredrag, diskussion, åhörare).	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens, växelverkan och uttryck K7 Förmåga att delta, påverka och	Eleven kan uttrycka sina åsikter och tankar i välbekanta kommunikations-situationer.

		bidra till en hållbar framtid	
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	Eleven observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra.	K1 K2 K3 Vardagskompetens K7	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikations-situationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikations-situationer, även genom drama	Eleven övar sig att fungera i olika slag av kommunikations- och roll-situationer och att använda sig av retoriska verktyg och samt drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleven får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.	K1 K2 K4 Multilitteracitet K7	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussions- inlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala		K1 K2 K3 K4	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
I 2 Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	Eleven lär sig att tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. Eleven övar sig att flytande läsa olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. Eleven observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet.	K1 K4 K5 Digital kompetens	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	Eleven fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att arbeta med och jämföra många olika slags texter. Eleven sammanfattar textinnehåll och återger centralt innehåll med egna ord. Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk, talesätt och olika begrepp. Eleven lär sig att identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter, t.ex. genom läsecirklar. Eleven tolkar och laborerar med texter och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser: substantiv, adjektiv, verb och pronomen, räkneord och prepositioner).	K1 K2 K4 K5	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd. Eleven kan ordklasserna (substantiv, adjektiv, pronomen, räkneord, verb och prepositioner)
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster. Eleven bekantar sig med källkritik. Eleven övar sig att göra källhänvisningar.	K1 K4 K5	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	Eleven utvärderar sin läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom texter hen läser. Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som hen själv är med och väljer. Eleven benämner och bekantar sig med olika textgenrer. Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare, motiv och	K1 K4 K5	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter även i multimediala miljöer.

	tematik när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentationer - handleds i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp.		
I3 Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och utifrån andras texter, även multimodalt. Eleven reflekterar över skrivandet idé och hur texters syften syns i de språkliga val som görs.	K1 K2 K4 K7	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer	Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande och beskrivande texter som hen själv producerar. Eleven undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse.	K1 K4 K5 K7	handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleven utvecklar sin medvetenhet om språkets uppbyggnad genom övningar i språkanalys av de texter som han/hon själv skriver. Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad:	K1 K4 K5	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan

	stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer. Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga, talspråkliga och dialektala uttryckssätt samt känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat, objekt, predikatsfyllnad) i en sats och att använda denna kunskap då han/hon producerar texter. Eleven jämför språkliga element i svenska språket med andra språk som är bekanta för eleven.		använda dem vid textproduktion. Eleven kan satsdelarna (subjekt, predikat, objekt, predikatsfyllnad)
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	Eleven övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering (processskrivning). Eleven övar sig att ge och ta emot respons både individuellt och tillsammans med andra. Eleven anger sina källor samt känner till sekretess och normerna för upphovsrätt på internet.	K2 K4 K5	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
14 Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	Eleven undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. Eleven undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Eleven använder sin språkliga kompetens.	K1 K2 K4	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	Eleven diskuterar, tolkar, reflekterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. Eleven bekantar sig med barn- och ungdomslitteraturens klassiker inom världslitteraturen. Eleven uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden.	K2 K4 K5	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om samt diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	Eleven läser finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer. Eleven bekantar sig med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven bekantar sig med moderna kulturformer som berör barnens värld samt nordisk och grekisk mytologi och deras arv och kulturella inflytande idag. Eleven reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleven planerar och medverkar i egna framträdanden.	K2 K4 K7	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------------	-----------------	--------------------	---

		bedömningen i läroämnet	
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och	I2	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska

utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet			språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt	I4	Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

använda sig av bibliotek			
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

14.3.2 Det andra inhemska språket

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Lärokurser i det andra inhemska språket och främmande språk

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (finska eller svenska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i finska och svenska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

För läroämnet det andra inhemska språket har det inom dessa grunder fastställts sex lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i finska och svenska och i modersmålsinriktad finska och svenska samt medellång lärokurs (B1-lärokurs) i finska och svenska.

I läroämnet främmande språk har det fastställts sju olika lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i engelska, i annat främmande språk och i samiska, medellång lärokurs (B1-lärokurs) i främmande språk samt kort lärokurs (B2-lärokurs) i främmande språk, samiska och latin.

Beskrivningar av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

Det andra inhemska språket - finska

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Finska, A-lärokurs i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

11 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

12 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

13 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras

så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevernas lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

A1- språk - finska – mål för undervisningen i Sibbo i åk 3–6

Eleverna i de svenska skolorna i Sibbo inleder sina studier i finska som ett A1-språk i årskurs 1. Undervisningen i årskurs 1–6 bygger på elevernas kunskaper och intressen och på den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

A1- språk - finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven blir bekant med finska seder och traditioner. Eleven bekantar sig med talad och skriven finska bl.a. med sagor och filmer. Eleven får kunskaper om vilken betydelse nationalspråket har för Finland. Eleven bekantar sig med Sibbos tvåspråkighet och dess betydelse. Eleven får besöka en finsk omgivning eller göra ett studiebesök till en finsk skola.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till finska traditioner och seder. Eleven känner till finska traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella	Man diskuterar och bekantar sig med de språkliga och kulturella aspekterna i Finland. Eleven övar uttrycka	K2	Eleven handleds att som en del av självbedömningen

bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	sig i olika kommunikationssituationer. Eleven känner till vad en, två eller flerspråkighet betyder.		reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med skriven finska.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleverna uppmuntras att dokumentera var finska syns i deras omgivning och i vilka sammanhang. (t.ex. med kamera).	K4 K5 Digital kompetens	Eleven identifierar finskan i sin omgivning.
I2 Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven får pröva på olika sätt att lära sig språk; texter, spel, lyssna och tala. Eleven blir bekant med målen. Eleven prövar på olika studietekniker och arbetssätt att lära sig.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter och utvärderingsprocesser. Eleven reflekterat över sin läroprocess och sätt att lära sig.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	Eleven lär sig nya ord, också i samarbete med andra. Elevens egna intressen beaktas. Eleven prövar på digitala läromedel.	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Elevens ordförråd har ökat och hen kan använda sig av korta vardagliga meningar och föra små diskussioner om ämnen som intresserar hen.
I3 Väckande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika	Eleven övar sig att lyssna, skriva och tala finska på olika	K2	Eleven kan utbyta tankar eller

medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	sätt och berätta om sin vardag på finska. elevens egna intressen och aktuella händelser beaktas.	K4 K5 K7	information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig finska lekar, sång och spelar spel på finska med sina klasskamrater. Eleven övar att använda finska i olika kommunikationssituationer.	K2 K4	Eleven förstår korta finska texter och kan berätta om olika händelser på finska. Eleven kan använda finskans vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraser.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven blir bekant med strukturer och ökar på sitt ordförråd och uttal tex med hjälp av berättelser och sagor och skådespel. Eleven övar på finska uttal. Eleven övar sig på klocka, veckodagar och räkneord. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext. Eleven övar på uttal, betoningar av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.	K2 K4	Eleven behärskar det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga skriftliga texter		K4	
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll		K3 Vardagskompetens K4 K5 K7	

A1- språk - finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven blir bekant med finska seder och traditioner. Eleven bekantar sig med talad och skriven finska bl.a. med sagor och filmer. Eleven får kunskaper om vilken betydelse nationalspråket har för Finland.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till finska traditioner och seder. Eleven kan berätta varför det finns två nationalspråk i Finland. Eleven känner till finska traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	Man diskuterar och bekantar sig med de språkliga och kulturella aspekterna i Finland. Eleven övar uttrycka sig i olika kommunikationssituationer. Eleven känner till vad en, två eller flerspråkighet betyder.	K2	Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med skriven finska. Eleven läser korta sagor på finska.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finsspråkigt material	Eleverna uppmuntras att dokumentera var finska syns i deras omgivning och i vilka sammanhang. (t.ex. med kamera).	K4 K5 Digital kompetens	Eleven identifierad finskan i sin omgivning.
I2 Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar	Eleven får pröva på olika sätt att lära sig språk; texter, spel, lyssna och tala. Eleven bli bekant med målen. Eleven prövar på olika	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter och utvärderingsprocesser.

eleverna att lära sig och lära av varandra	studieteknik och arbetssätt att lära sig.	bidra till en hållbar framtid	Eleven reflekterat över sin läroprocess och sätt att lära sig.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	Eleven lär sig nya ord, också i samarbete med andra. Elevens egna intressen beaktas. Eleven provar på digitala läromedel.	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Elevens ordförråd har ökat och hen kan använda sig av korta vardagliga meningar och föra små diskussioner om ämnen som intresserar hen.
I3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven övar sig att lyssna, skriva och tala finska på olika sätt och berätta om sin vardag på finska. Elevens egna intressen och aktuella händelser beaktas.	K2 K4 K5 K7	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig finska lekar, sång och spelar spel på finska med sina klasskamrater. Eleven övar att använda finska i olika kommunikationssituationer.	K2 K4	Eleven förstår korta finska texter och kan berätta om olika händelser på finska. Eleven kan använda finskans vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraser.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven blir bekant med strukturer och ökar på sitt ordförråd och uttal tex med hjälp av berättelser och sagor och skådespel. Eleven övar på finska uttal. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K2 K4	Eleven behärskar det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga skriftliga texter		K4	
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga		K3 Vardagskompetens	

situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll		K4 K5 K7	
---	--	------------------------	--

A1- språk - finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven blir bekant med finska seder och traditioner. Eleven bekantar sig med talad och skriven finska bl.a. med sagor och filmer. Eleven får kunskaper om vilken betydelse nationalspråket har för Finland.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till finska traditioner och seder. Eleven känner till finska traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	Man diskuterar och bekantar sig med de språkliga och kulturella aspekterna i Finland. Eleven övar uttrycka sig i olika kommunikationssituationer . Eleven känner till vad en, två eller flerspråkighet betyder.	K2	Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven blir bekant med de språkliga skillnaderna i finskan och svenskan i skrift, som tex diftonger och dubbelteckning. Eleven bekantar sig med skriven finska.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleverna uppmuntras att dokumentera var finska syns i deras omgivning och	K4	Eleven identifierad finskan i sin

	i vilka sammanhang. (t.ex. med kamera). Eleven övar sig i att ge och ta respons. Eleven bekantar sig med olika slags skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material på nätet.	K5 Digital kompetens	omgivning och hittar finskspråkigt material.
12 Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven får pröva på olika sätt att lära sig språk; texter, spel, lyssna och tala; t.ex. gör en muntlig kort presentation om en bok hen läst. Eleven bli bekant med målen. Eleven provar på olika studieteknik och arbetssätt att lära sig.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter och utvärderingsprocesser. Eleven reflekterat över sin lärprocess och sätt att lära sig.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	Eleven lär sig nya ord, också i samarbete med andra. Elevens egna intressen beaktas. Eleven provar på digitala läromedel.	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven för små diskussioner om ämnen som intresserar hen.
13 Väckande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven övar sig att lyssna, skriva och tala finska på olika sätt och berätta om sin vardag på finska. elevens egna intressen och aktuella händelser beaktas. Eleven gör ett tema-arbete på finska och lär sig nya ord på finska i andra läroämnen	K2 K4 K5 K7	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

	eller finskan inkluderas i ett mångvetenskapligt projekt.		
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig finska lekar, sång och spelar spel på finska med sina klasskamrater. Eleven gör små muntliga anföranden. Eleven övar att använda finska i olika kommunikationssituationer .	K2 K4	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikationen på finska. Eleven förstår korta finska texter och kan berätta om olika händelser på finska. Eleven kan använda finskans vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraser. Eleven behärskar det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven blir bekant med strukturer och ökar på sitt ordförråd och uttal tex med hjälp av berättelser och sagor och skådespel. Eleven övar på finska uttal.	K2 K4	
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga skriftliga texter	Eleven övar sig på objektsregler. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext. Eleven lär sig språkets struktur som	K4	
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	imperfekt, objekt, lokalkasus med hjälp av olika texter.	K3 Vardagskompeten s K4 K5 K7	

A1- språk - finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven blir bekant med finska seder och traditioner. Eleven bekantar sig med talad och skriven finska bl.a. med sagor och filmer. Eleven får kunskaper om vilken betydelse nationalspråket har för Finland.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till finska traditioner och seder. Eleven känner till finska traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	Man diskuterar och bekantar sig med de språkliga och kulturella aspekterna i Finland. Eleven övar uttrycka sig i olika kommunikationssituationer. Eleven känner till vad en, två eller flerspråkighet betyder.	K2	Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med skriven finska. Eleven blir bekant med de språkliga skillnaderna i finskan och svenskan i skrift, som tex diftonger och dubbelteckning.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleverna uppmuntras att dokumentera var finska syns i deras omgivning och i vilka sammanhang. (t.ex. med kamera). Eleven övar sig i att ge och ta respons. Eleven bekantar sig med olika slags skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material på nätet	K4 K5 Digital kompetens	Eleven identifierad finskan i sin omgivning och hittar finskspråkigt material.
I2 Färdigheter för språkstudier			

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven får pröva på olika sätt att lära sig språk; texter, spel, lyssna och tala. Eleven bli bekant med målen. Eleven prövar på olika studieteknik och arbetssätt att lära sig.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter och utvärderingsprocesser. Eleven reflekterat över sin läroprocess och sätt att lära sig.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	Eleven lär sig nya ord, också i samarbete med andra. Elevens egna intressen beaktas. Eleven prövar på digitala läromedel.	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven för små diskussioner om ämnen som intresserar hen.
I3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven övar sig att lyssna, skriva och tala finska på olika sätt och berätta om sin vardag på finska. Elevens egna intressen och aktuella händelser beaktas.	K2 K4 K5 K7	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig finska lekar, sång och spelar spel på finska med sina klasskamrater. Eleven övar att använda finska i olika kommunikationssituationer.	K2 K4	Eleven förstår korta finska texter och kan berätta om olika händelser på finska. Eleven kan använda finskans vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraser.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven blir bekant med strukturer och ökar på sitt ordförråd och uttal tex med hjälp av berättelser och sagor och skådespel. Eleven övar på finska uttal. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K2 K4	Eleven behärskar det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga		K4	

och intressanta muntliga skriftliga texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll		K3 Vardagskompeten s K4 K5 K7	

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och

olika språk åt samt stödja hen att			modersmålet eller andra språk hen kan.
utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet			
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra			
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
som bäst passar var och en			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon

			mån utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.3
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Finska, modersmålsinriktad A-lärokurs i årskurs 3–6

I **årskurs 3–6** ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa

övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

A1- språk - modersmålsinriktad finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3–6

I Sibbo läser de tvåspråkiga eleverna den modersmålsinriktade lärokursen i finska som inleds i årskurs 1. De tvåspråkiga eleverna ges möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Elevernas kunnande beaktas i undervisningen och eleverna uppmuntras att använda det finska språket i olika sammanhang. Finskan kan även integreras i andra läroämnen eller i samband med mångvetenskapliga områden eller andra projekt som görs i skolan.

A1- språk - modersmålsinriktad finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av	Man bekantar sig med de olika traditioner som eleverna redan känner till med hjälp av berättelser. Man jämför de olika	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till de främsta finska traditioner och kan berätta om dem.

finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	traditionerna och seder samt sätt att fira (sång, lek, mat).		
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleverna gör grupparbeten utgående från egna intressen och övar på respektfullt bemötande. Eleverna känner till olika tilltal och språkliga nyanser i olika kommunikationssituationer.	K2	Eleven lär sig att reflektera över sitt språkbruk i olika situationer.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Man bekantar sig med skillnaden mellan tal- och skriftspråk och hur språk som används i olika situationer (fritid, hemma, med kompisar, i skolan m.m.) Man lär sig skillnader i finska och svenska samt likheter i språken.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven blir medveten om skillnaden mellan skrift- och talspråk.
I2 Färdigheter och språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven känner till målen för undervisningen. Eleven lär sig att arbeta i olika grupper och planera sitt arbete.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att	Eleven lär sig att ställa mål. I olika inlärningsituationer övar man att både ge och ta respons. Eleven lär sig nya ord och kan diskutera om olika teman.	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven deltar i utvärderingen och ställer mål för sitt lärande. Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande. Eleven har lärt sig nya ord.

söka information på båda språken			
I3 Väckande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Eleven deltar i diskussioner om olika teman och lär sig nya ord utgående från elevernas egna intresseområden och teman. Eleverna samlar på ord de inte riktigt känner till och söker efter deras betydelse. Finskan integreras i ett annat läroämne eller i samband för mångvetenskapligt tema eller projekt.	K2 K4	Eleven kan berätta om sina forskningar kring ett tema och lyssna på andras berättelser. Elevens ordförråd ökar. Eleven kan uttrycka sina åsikter och lyssna på andra. Eleven känner till synonymmer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikations-situationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Elevens språk och ordförråd berikas med hjälp av böcker, sagor, lekar, ramsor och digitala spel och diskussioner kring olika teman. Eleven lär sig olika slags finska via, dikter, berättelser, tidningar, drama, lek och sång.	K2 K4	Eleven kan hålla korta anföranden. Eleven kan lyssna på andra och ställa frågor kring olika teman.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	Eleven blir medveten om vårdat språkbruk. Klassen samlar på olika uttryck på finska som används i olika sammanhang. Eleven får delta i ett finskt kulturprogram (t.ex. teater eller konsert) eller besöka en finsk klass.	K2	Eleven kan anpassa sitt språkbruk enligt situationer. Eleven kan reflektera om finska språkets användning i olika kommunikationssituationer.
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Ordförrådet ökas med hjälp av läsning, att lyssna och via digitala tjänster. Eleven lär sig finska integrerat i andra läroämnena eller i ett projekt som anknyter till ett aktuellt tema eller till elevernas intresseområden. Eleven	K4	Eleven kan återberätta vad hen läst eller lyssnat. Eleven kan läsa korta finska texter. Eleven har förståelse för skillnader för skrivet och talat språk. Eleven lär sig

	identifierar skillnader i talat och skrivet språk.		att identifiera nyckelord i texter.
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Eleven lär sig om versaler, meningsbyggnad, skiljetecken, diftonger, rättstavning och dubbelteckning. Eleven övar på samman- och särskrivning. Eleven kan producera olika slags texter. Eleven lär sig idiom och fraser.	K4	Eleven kan skriva hela meningar och sammanhängande texter kring teman som intresserar hen. Eleven kan använda verb och imperfekt. Eleven är bekant med olika slags texter. Eleven kan i anförande och diskussioner använda sig av ett mer omfattande ordförråd och tex. finska fraser.

A1- språk - modersmålsinriktad finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Man bekantar sig med de olika traditioner som eleverna redan känner till med hjälp av berättelser. Man jämför de olika traditionerna och seder samt sätt att fira (sång, lek, mat).	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till de främsta finska traditioner och kan berätta om dem.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som	Eleverna gör grupparbeten utgående från egna intressen och övar på respektfullt bemötande. Eleverna känner till olika tilltal och	K2	Eleven lär sig att reflektera över sitt språkbruk i olika situationer.

nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	språkliga nyanser i olika kommunikationssituationer.		
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Man bekantar sig med skillnaden mellan tal- och skriftspråk och hurdan språk som används i olika situationer (fritid, hemma, med kompisar, i skolan m.m.) Man lär sig skillnader i finska och svenska samt likheter i språken. Eleven bekantar sig med finska dialekter.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven blir medveten om skillnaden mellan skrift- och talspråk.
I2 Färdigheter och språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven känner till målen för undervisningen. Eleven lär sig att arbeta i olika grupper och planera sitt arbete.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Eleven lär sig att ställa mål. I olika inlärningsituationer övar man att både ge och ta respons. Eleven lär sig nya ord och kan diskutera om olika teman.	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven deltar i utvärderingen och ställer mål för sitt lärande. Eleven kan ta emot respons och ställa upp mål för sitt lärande. Eleven har lärt sig nya ord.
I3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Eleven deltar i diskussioner om olika teman och lär sig nya ord utgående från elevernas egna intresseområden och teman. Eleverna samlar på ord de inte riktigt känner till och söker efter deras betydelse. Finskan integreras i ett annat läroämne eller i samband för mångvetenskapligt tema eller projekt.	K2 K4	Eleven kan berätta om sina forskningar kring ett tema och lyssna på andras berättelser. Elevens ordförråd ökar. Eleven kan uttrycka sina åsikter och lyssna på andra. Eleven känner till synonymer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikations-situationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Elevens språk och ordförråd berikas med hjälp av böcker, sagor, lekar, ramsor och digitala spel och diskussioner kring olika teman. Eleven lär sig olika slags finska via, dikter, berättelser, tidningar, drama, lek och sång.	K2 K4	Eleven kan hålla korta anföranden. Eleven kan lyssna på andra och ställa frågor kring olika teman.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	Eleven blir medveten om vårdat språkbruk. Klassen samlar på olika uttryck på finska som används i olika sammanhang. Eleven får delta i ett finskt kulturprogram (t.ex. teater eller konsert) eller besöka en finsk klass.	K2	Eleven kan anpassa sitt språkbruk enligt situationer. Eleven kan reflektera om finska språkets användning i olika kommunikationssituationer.
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Ordförrådet ökas med hjälp av läsning, att lyssna och via digitala tjänster. Eleven lär sig finska integrerat i andra läroämnen eller i ett projekt som anknyter till ett aktuellt tema eller till elevernas intresseområden. Eleven identifierar skillnader i talat och skrivet språk.	K4	Eleven kan återberätta vad hen läst eller lyssnat. Eleven har förståelse för skillnader för skrivet och talat språk. Eleven lär sig att identifiera nyckelord i texter.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Eleven lär sig om versaler, meningsbyggnad, skiljetecken, diftonger, rättstavning och dubbelteckning. Eleven övar på samman- och sårskrivning. Eleven lär sig med verbböjning i imperfekt samt övar på olika tidsuttryck. Eleven kan producera olika slags texter. Eleven lär sig idiom och fraser.	K4	Eleven kan skriva hela meningar och sammanhängande texter kring teman som intresserar hen. Eleven kan använda verb och imperfekt. Eleven är bekant med olika slags texter. Eleven kan i anförande och diskussioner använda sig av ett mer omfattande ordförråd och tex. finska fraser.
--	--	----	--

A1- språk - modersmålsinriktad finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Man bekantar sig med de olika traditioner som eleverna redan känner till med hjälp av berättelser. Man jämför de olika traditionerna och seder samt sätt att fira (sång, lek, mat). Eleven bekantar sig med det lokala utbudet av finskspråkig kultur och fritidsverksamhet samt TV och biblioteksutbudet. Eleven lär sig de finska flaggdagarna och får kännedom om de lokala sederna.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till de främsta finska traditioner och kan berätta om dem. Eleven kan titta på finska TV/nätprogram och återberätta vad hen sett. Eleven är bekant med det lokala utbudet av finskspråkig kultur- och fritidsverksamhet.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans	Eleverna gör grupparbeten utgående från egna intressen och övar på respektfullt bemötande. Eleverna känner till olika	K2	Eleven lär sig att reflektera över sitt språkbruk i olika situationer. Eleven känner till nationalspråkens betydelse och kan

ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	tilltal och språkliga nyanser i olika kommunikationssituationer.		reflektera kring flerspråkighet.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Man bekantar sig med skillnaden mellan tal- och skriftspråk och hur språk används i olika situationer (fritid, hemma, med kompisar, i skolan m.m.) Man lär sig skillnader i finska och svenska samt likheter i språken. Eleven bekantar sig med finska dialekter.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven blir medveten om skillnaden mellan skrift- och talspråk.
12 Färdigheter och språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven känner till målen för undervisningen. Eleven lär sig att arbeta i olika grupper och planera sitt arbete.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Eleven lär sig att ställa mål. I olika inlärningsituationer övar man att både ge och ta respons. Eleven lär sig nya ord och kan diskutera om olika teman.	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven deltar i utvärderingen och ställer mål för sitt lärande. Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande. Eleven har lärt sig nya ord.
13 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Eleven deltar i diskussioner om olika teman och lär sig nya ord utgående från elevernas egna intresseområden och teman. Eleven samlar på ord de inte riktigt känner till och söker efter deras betydelse. Finskan integreras i ett annat läroämne eller i samband för mångvetenskapligt tema eller projekt.	K2 K4	Eleven kan berätta om sina forskningar kring ett tema och lyssna på andras berättelser. Elevens ordförråd ökar. Eleven kan uttrycka sina åsikter och lyssna på andra. Eleven känner till synonymer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikations-situationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Elevens språk och ordförråd berikas med hjälp av böcker, sagor, lekar, ramsor och digitala spel och diskussioner kring olika teman. Eleven lär sig olika slags finska via, dikter, berättelser, tidningar, drama, lek och sång samt via digitala medier.	K2 K4	Eleven kan hålla korta anföranden. Eleven kan lyssna på andra och ställa frågor kring olika teman.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	Eleven blir medveten om vårdat språkbruk. Klassen samlar på olika uttryck på finska som används i olika sammanhang. Eleven får delta i ett finskt kulturprogram (t.ex. teater eller konsert) eller besöka en finsk klass.	K2	Eleven kan anpassa sitt språkbruk enligt situationer. Eleven kan reflektera om finska språkets användning i olika kommunikationssituationer.
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Eleven blir bekant med de vanligaste ordklasserna. Ordförrådet ökas med hjälp av läsning, att lyssna och via digitala tjänster. Eleven lär sig finska integrerat i andra läroämnen eller i ett projekt som anknyter till ett aktuellt tema eller till elevernas intresseområden. Eleven blir bekant med finskans	K4	Eleven kan återberätta vad hen läst eller lyssnat. Eleven har förståelse för skillnader för skrivet och talat språk. Eleven lär sig att identifiera nyckelord i texter. Eleven kan sammanfatta texter.

	grammatik (verb böjning, possessivsuffix) och identifierar skillnader i talat och skrivet språk.		
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Eleven lär sig om versaler, meningsbyggnad, skiljetecken, diftonger, rättstavning och dubbelteckning. Eleven övar på samman- och sarskrivning. Eleven kan producera olika slags texter. Eleven lär sig idiom och fraser.	K4	Eleven kan skriva hela meningar och sammanhängande texter kring teman som intresserar hen. Eleven kan använda verb och imperfekt. Eleven är bekant med olika slags texter. Eleven kan i anförande och diskussioner använda sig av ett mer omfattande ordförråd och tex. finska fraser.

A1- språk - modersmålsinriktad finska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Man bekantar sig med de olika traditioner som eleverna redan känner till med hjälp av berättelser. Man jämför de olika traditionerna och seder samt sätt att fira (sång, lek, mat).	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven känner till de främsta finska traditioner och kan berätta om dem.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och	Eleverna gör grupparbeten utgående från egna intressen och	K2	Eleven lär sig att reflektera över sitt språkbruk i olika situationer. Eleven känner

kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	övar på respektfullt bemötande. Eleverna känner till olika tilltal och språkliga nyanser i olika kommunikationssituationer.		till nationalspråkens betydelse och kan reflektera kring flerspråkighet.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	Man bekantar sig med skillnaden mellan tal- och skriftspråk och hurdan språk som används i olika situationer (fritid, hemma, med kompisar, i skolan m.m.) Man lär sig skillnader i finska och svenska samt likheter i språken. Eleven bekantar sig med finska dialekter.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven blir medveten om skillnaden mellan skrift- och talspråk. Eleven kan upptäcka skillnader och liknelser i språken och vet vad "finlandismer" betyder.

12 Färdigheter och språkstudier

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven känner till målen för undervisningen. Eleven lär sig att arbeta i olika grupper och planera sitt arbete.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Eleven lär sig att ställa mål. I olika inlärningsituationer övar man att både ge och ta respons. Eleven lär sig nya ord och kan diskutera om olika teman. Eleven kan använda sig av olika källor och utnyttja internet. Eleven lär sig nya ord i och med aktuella ämnen; sport, politik, matlagning, natur.	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven deltar i utvärderingen och ställer mål för sitt lärande. Eleven kan använda sig av olika material och sätt för informationssökning. Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande. Eleven har lärt sig nya ord.

13 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Eleven deltar i diskussioner om olika teman och lär sig nya ord utgående från elevernas egna intresseområden och teman. Eleven samlar på ord de inte riktigt känner till och söker efter deras betydelse. Finskan integreras i ett annat läroämne eller i samband för mångvetenskapligt tema eller projekt.	K2 K4	Eleven kan berätta om sina forskningar kring ett tema och lyssna på andras berättelser. Elevens ordförråd ökar. Eleven kan uttrycka sina åsikter och lyssna på andra. Eleven känner till synonymer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikations-situationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Elevens språk och ordförråd berikas med hjälp av böcker, sagor, lekar, ramsor och digitala spel och diskussioner kring olika teman. Eleven lär sig olika slags finska via, dikter, berättelser, tidningar, drama, lek och sång.	K2 K4	Eleven kan hålla korta anföranden. Eleven kan lyssna på andra och ställa frågor kring olika teman. Eleven är medveten om hur olika språket kan vara i olika situationer.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	Eleven blir medveten om vårdat språkbruk. Klassen samlar på olika uttryck på finska som används i olika sammanhang. Eleven får delta i ett finskt kulturprogram (t.ex. teater eller konsert) eller besöka en finsk klass.	K2	Eleven kan anpassa sitt språkbruk enligt situationer. Eleven kan reflektera om finska språkets användning i olika kommunikationssituationer.
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Ordförrådet ökas med hjälp av läsning, att lyssna och via digitala tjänster. Eleven lär sig finska integrerat i andra läroämnen eller i ett projekt som anknyter till ett aktuellt tema eller till elevernas intresseområden. Eleven identifierar skillnader i talat och skrivet språk.	K4	Eleven kan återberätta vad hen läst eller lyssnat. Eleven har förståelse för skillnader för skrivet och talat språk. Eleven lär sig att identifiera nyckelord i texter.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Eleven lär sig om versaler, meningsbyggnad, skiljetecken, diftonger, rättstavning och dubbelteckning, aktiva och passiva verbformer. Eleven övar på samman- och särskrivning. Eleven kan producera olika slags texter. Eleven lär sig idiom och fraser.	K4	Eleven kan skriva hela meningar och sammanhängande texter kring teman som intresserar hen. Eleven kan använda verb och imperfekt. Eleven är bekant med olika slags texter. Eleven kan i anförande och diskussioner använda sig av ett mer omfattande ordförråd och tex. finska fraser.
--	---	----	--

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.
M2 att motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

samt att bemöta människor			
fördomsfritt			
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk han kan.
flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund			
Färdigheter för språk-studier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra			
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda			
språken			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.2
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

14.3.3 Främmande språk

Språkpedagogik och språkutveckling

Målen för språkpedagogik och språkutveckling och möjligheterna att studera det andra inhemska språket och främmande språk finns beskrivna i avsnittet om undervisningen av det andra inhemska språket.

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Främmande språk engelska, A-lärokurs i årskurs 3–6

I **årskurs 3–6** ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i engelska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har

inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

A2- språk - engelska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3–6

I Sibbo har man beslutat att de svenska skolorna börjar läsa ett A2-språk engelska i årskurs 4. I skolorna kan man även redan tidigare ha sk. språkduschar i engelska integrerat i andra ämnen eller inom mångvetenskapliga temaområden. I årskurserna 3–6 beaktar man elevernas kunskaper från tidigare.

A2- språk - engelska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Förmåga att gestalta den språkliga miljön i sin omgivning. Eleven dokumenterar (t.ex. med kamera) var engelska språket syns i Sibbo och i deras övriga närmiljö och vardag. Eleven kan namnge några engelskspråkiga länder.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö och reflektera över när det är bra att kunna språk.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella	Eleven får inblick i vilka länder engelska talas. Eleverna får reflektera i grupp i vilka sammanhang de stöter på engelska	K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen

mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	språket. Eleverna blir bekanta med det artiga engelska språkbruket. Eleverna får lyssna på olika slags engelska. Eleverna upptäcker likheter i svenska och engelska ord.		reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	Elevernas språkliga medvetenhet ökas med hjälp av olika sätt att lära sig. Eleverna undersöker och identifierar engelska ord i t.ex. olika läroämnen, böcker, sång eller tidningar.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	Eleverna reflekterar över hur de lär sig språk och delar med sig av sina erfarenheter. Eleverna bekantar sig med bl.a. engelska sagor, musik, lekar och digitala spel.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
12 Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp för att stödja allas lärande. Eleverna delar med sig av sina erfarenheter. Eleverna samlar på engelska uttryck och uppmuntras i att våga uttrycka sig på engelska.	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter. Eleven kan några engelska fraser.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig	Eleven reflekterar över sin förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder. Eleverna får pröva på olika sätt att lära sig och på olika inlärningsstrategier, t.ex. vid inläring av nya ord.	K2 K4	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper tillsammans med andra.

språk som passar hen bäst			
I3 Väckande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	Förmåga att kommunicera i olika situationer. Eleven uppmuntras att öva uttal och utökar sitt muntliga ordförråd. Eleverna uppmuntras till att våga tala oberoende av kunskapsnivå.	K2 K4	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	Förmåga att använda kommunikationsstrategier. Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation på olika sätt tillsammans med sina klasskamrater. Elevernas egna intressen beaktas. Eleven kan uttrycka enkla fraser i tal.	K2	Eleven använder mera sällan nonverbala uttryck. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. Lär sig nya ord.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	Kulturellt lämpligt språkbruk. Eleven övar de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna mm. Eleven tränar uttal.	K4	Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Eleven övar både hör- och läsförståelse med varierande texter. Förmåga att tolka texter. Eleverna bekantar sig med olika typ av engelska t.ex. musik, serier, tidningar, böcker, litteratur. Eleven lär sig förstå texter som innehåller	K4	Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. av enkla slutledningsuppgift er med hjälp av kontexten.

	enkla, bekanta ord och uttryck.		
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Förmåga att producera texter. Eleven skriver korta texter och behärskar ett grundläggande ordförråd i tal och skrift. Man behandlar bland annat följande strukturer på åk 4: jakande, frågande och nekande presens, enkel pågående presens, futurum med be going to, personliga pronomen, possessiva pronomen, frågeord, plural med -s, -es		Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.

A2- språk - engelska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Förmåga att gestalta den språkliga miljön i sin omgivning. Eleven kan namnge några engelskspråkiga länder och känner till grundläggande information om dem.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö och reflektera över när det är bra att kunna språk.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen	Eleven får inblick i vilka alla länder engelska talas.	K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven

språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleverna blir bekanta med det artiga engelska språkbruket. Eleverna får lyssna på olika slags engelska. Eleverna upptäcker likheter i svenska och engelska ord.		handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	Elevernas språkliga medvetenhet ökas med hjälp av olika sätt att lära sig. Eleverna undersöker, identifierar och lär sig nya engelska ord i t.ex. olika läroämnen, böcker, sång eller tidningar.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	Eleverna reflekterar över hur de lär sig språk och delar med sig av sina erfarenheter. Eleverna bekantar sig med bl.a. engelska sagor, musik, lekar och digitala spel och lättlästa faktatexter.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
12 Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp för att stödja allas lärande. Eleverna delar med sig av sina erfarenheter. Eleverna tränar på engelska uttryck.	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter. Eleven kan några engelska fraser.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt	Eleven reflekterar över sin förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder. Eleverna känner till olika sätt att lära sig. Eleven kan använda olika typer av	K2 K4	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar

att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	självutvärdering och kamratutvärdering		sina kunskaper tillsammans med andra.
I3 Väckande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	Förmåga att kommunicera i olika situationer. Eleven tränar att uttrycka enkla fraser i tal och skrift. Eleven deltar aktivt i gruppens gemensamma arbetsuppgifter. Eleven uppmuntras till att våga tala oberoende av kunskapsnivå.	K2 K4	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	Förmåga att använda kommunikationsstrategier. Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation på olika sätt tillsammans med sina klasskamrater. Eleven vågar tala och blir förstådd i vardagliga situationer.	K2	Eleven använder mera sällan nonverbala uttryck. Kan i någon mån utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation. Lär sig nya ord.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	Kulturellt lämpligt språkbruk. Eleven övar de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna mm. Eleven tränar uttal.	K4	Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av	Eleven övar både hör- och läsförståelse med varierande texter. Förmåga att tolka texter. Eleven bekantar sig med olika typ av engelska, t.ex. i musik, serier, tidningar, böcker,	K4	Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. av

varierande svårighetsgrad	litteratur. Eleven lär sig förstå texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.		enkla slutledningsuppgifter med hjälp av kontexten.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Förmåga att producera texter. Eleven skriver korta texter och behärskar ett grundläggande ordförråd i tal och skrift. Eleven kan uttrycka sig både muntligt och skriftligt i hela meningar. Man behandlar bland annat följande strukturer på åk 5: t.ex. tempusformer (presens, preteritum av regelbundna verb) komparation av adjektiv, ordningstal, flertal med y-ies, could, would, should		Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.

A2- språk - engelska – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål och centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens	Kunskapsmål
I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning	Förmåga att gestalta den språkliga miljön i sin omgivning. Eleven kan namnge några engelskspråkiga länder och känner till grundläggande	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö och reflektera över när

som ett globalt kommunikationsspråk	information om deras kultur och historia.		det är bra att kunna språk.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven får inblick i vilka länder engelska talas. Eleverna får lyssna på olika slags engelska. Eleverna upptäcker likheter i svenska och engelska ord.	K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	Elevernas språkliga medvetenhet ökas med hjälp av olika sätt att lära sig. Eleverna undersöker, identifierar och lär sig nya engelska ord i t.ex. olika läroämnen, böcker, sång eller tidningar.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	Eleverna reflekterar över hur de lär sig språk och delar med sig av sina erfarenheter. Eleven tränar sig i att hitta lämpligt material på nätet. Eleverna bekantar sig med bl.a. engelska sagor, musik, lekar och digitala spel och lättlästa faktatexter.	K1 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
I2 Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp för att stödja allas lärande. Eleverna delar med sig av sina erfarenheter. Eleverna tränar på engelska uttryck.	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter. Eleven kan några engelska fraser.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina	Eleven kan ställa upp mål för sina språkstudier och hitta	K2	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier,

språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	väl fungerande studiemetoder. Elevenna känner till olika sätt att lära sig. Eleven kan använda olika typer av självutvärdering och kamratutvärdering	K4	övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper tillsammans med andra.
I3 Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	Förmåga att kommunicera i olika situationer Eleven tränar att uttrycka sig i tal och skrift. Eleven deltar aktivt i gruppens gemensamma arbetsuppgifter. Elevenna uppmuntras till att våga tala oberoende av kunskapsnivå.	K2 K4	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	Förmåga att använda kommunikationsstrategier. Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation på olika sätt tillsammans med sina klasskamrater. Eleven talar och blir förstådd i vardagliga situationer.	K2	Eleven använder mera sällan nonverbala uttryck. Kan i någon mån utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation. Lär sig nya ord.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	Kulturellt lämpligt språkbruk. Eleven behärskar de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna mm. Eleven övar sig i ett smidigt språkbruk och ett gott uttal.	K4	Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av	Eleven övar både hör- och läsförståelse med varierande texter. Eleven förstår vardagliga texter och vardagligt tal samt uppfattar sammanhanget i långa texter. Förmåga att tolka texter. Elevenna bekantar sig	K4	Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. av enkla

varierande svårighetsgrad	med olika typ av engelska, t.ex. i musik, serier, tidningar, böcker, litteratur.		slutledningsuppgifter med hjälp av kontexten.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Förmåga att producera texter. Eleven skriver korta texter och behärskar ett grundläggande ordförråd i skrift. Eleven har ett rikligt muntligt ordförråd och kan använda de viktigaste strukturerna både i tal och skrift. Eleven övar sig i att tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck. Man behandlar bland annat följande strukturer på åk 6: t.ex. tempusformer -presens, regelbunden och oregelbunden preteritum, futurum, samt bekantar sig med perfekt, oregelbunden plural, relativa pronomen.		Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i engelska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana

närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk			språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära

hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		och att hitta väl fungerande studiemetoder	sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett

varierande svårighetsgrad			bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.1
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal		Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

14.3.4 Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 3–6

I1 Matematiskt tänkande: Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka

orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

12 Tal och räkneoperationer: Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

13 Algebra: Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

14 Geometri och mätning: Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

15 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Eleverna förutsätts att bättre än tidigare kunna uttrycka sitt matematiska tänkande i tal, skrift, med figurer och olika hjälpmedel. Föremål för bedömning är prestationssättet, hur korrekta lösningarna är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Matematik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

I Sibbo har man valt att inte behandla M14 - inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö under årskurs 3 eller 4 utan först i årskurserna 5 och 6.

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1 Matematiskt tänkande I2 Tal och räkneoperationer I3 Algebra I4 Geometri och mätning I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet		K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K5 Digital kompetens
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1-I5	Man utvecklar elevernas förmåga att finna likheter, skillnader och mönster.	K1 K4 Multilitteracitet
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1-I5		K1 K3 K4 K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och	I1-I5	Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med nödvändiga hjälpmedel.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4

skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg			K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1-I5	Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. Elevernas introduceras i begreppet obekant.	K1 K4 K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1-I5	Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat.	K1 K3
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1-I5		K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.	K1 K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad och samband. Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal.	K1 K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär	K1 K3 K6 Arbetslivskompet

		sig multiplikationstabellerna 6–9.	ens och entreprenörskap
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks.	K4 K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras.	K1 K3 K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	I5	Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram.	K4 K5

Matematik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

I Sibbo har man valt att inte behandla M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet och M14 - inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö - under årskurs 4 utan först i årskurserna 5 och 6.

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1 Matematiskt tänkande I2 Tal och räkneoperationer I3 Algebra I4 Geometri och mätning I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet		K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K5 Digital kompetens
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1-I5	Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.	K1 K4 Multilitteracitet
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1-I5		K1 K3 K4 K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I5		K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av	I1-I5	Eleverna undersöker ekvationer och söker lösningar till	K1

förmågan att lösa problem		ekvationer genom slutledning och prövning.	K4 K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1-I5		K1 K3
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1-I5		K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras.	K1 K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal. I multiplikation och division används naturliga tal.	K1 K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och man försäkras sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och	K1 K3 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

		delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.	
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.	K4 K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4		K1 K3 K6

Matematik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1 Matematiskt tänkande I2 Tal och räkneoperationer I3 Algebra I4 Geometri och mätning		K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K5 Digital kompetens

	I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet		
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1-I5	Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.	K1 K4 Multilitteracitet
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1-I5		K1 K3 K4 K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I5		K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5
M5 handleda och stödjade eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1-I5		K1 K4 K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1-I5		K1 K3

Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1-I5		K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal.	K1 K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.	K1 K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.	K1 K3 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	Eleverna lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar. Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst. Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och	K4 K5

		förminska. De handleds att använda skalor vid kartläsning.	
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna. De handleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt.	K1 K3 K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	I5	Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.	K4 K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.	K1 K4 K5 K6

Matematik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1 Matematiskt tänkande I2 Tal och räkneoperationer I3 Algebra		K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens

	I4 Geometri och mätning I5 Informationsbehan- dling, statistik och sannolikhet		K5 Digital kompetens
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1-I5	Eleverna fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.	K1 K4 Multilitteracitet
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1-I5		K1 K3 K4 K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I5		K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1-I5		K1 K4 K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en	I1-I5		K1 K3

lösning är och om resultatet är rimligt			
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1-I5		K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2		K1 K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.	K1 K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2		K1 K3 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4		K4 K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja	I4	Eleverna mäter och beräknar ytor och volymer av rätblock.	K1

lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet			K3 K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	I5	Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.	K4 K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.	K1 K4 K5 K6

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i matematik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1-I5		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1-I5	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1-I5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1-I5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1-I5	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1-I5	Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i	I2	Räknefärdigheter och att	Eleven räknar relativt obehindrat

huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper		utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	i huvudet och skriftligt.
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	I5	Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

14.3.5 Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av

den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker sin egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iaktta olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

I årskurserna 3–6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningssuppgifter fördjupas intresset för fenomenen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Jag som människa: Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

12 Vardagliga situationer och sammanhang: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

13 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld: Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

14 Att undersöka omgivningen: Som innehåll väljs undersökningssuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

15 Naturens strukturer, principer och kretslopp: Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

16 Att bygga en hållbar framtid: Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som

lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Omgivningslära – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens

Betydelse, värderingar, attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1 Jag som människa I2 Vardagliga situationer och sammanhang I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld I4 Att undersöka omgivningen		
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp I6 Att bygga en hållbar framtid		K1 Förmåga att tänka och lära sig K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen		- värna om den egna kulturtraditionen (den egna hembygden och Finland) - bekanta sig med principen för hållbar utveckling - återvinning och sortering	K3 Vardagskompetens K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1-I6	Undersökningsuppgifter som rör levnadsmiljön: den levande och den livlösa naturen	K1 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och	I1-I6	Eleverna bekantar sig med forskningens olika skeden genom olika uppgifter.	K1

mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap			K5 Digital kompetens
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1-I6	Eleverna övar att identifiera och rapportera orsaks- och följdförhållanden i anknytning till teman inom omgivningsläran.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2-I6	- eleverna undersöker funktionsprinciperna för elapparater i hemmet - eleverna bekantar sig med tekniska tillämpningar i anknytning till teman inom omgivningsläran	K2 K3 K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1-I6	- eleverna sätter sig in i förebyggande av sjukdomar och färdigheter inom egenvård - eleverna övar att främja säkerhet och sina säkerhetsfärdigheter: brand-, el- och trafiksäkerhet	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2-I6	Eleverna övar att märka olika byggda och sociala miljöer samt fenomen och material i omgivningen.	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att	I1-I6	Eleverna övar att fungera i olika sociala situationer och begrundar gemenskapens betydelse för välbefinnandet.	K2 K3

identifiera, uttrycka och reglera sina känslor			
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikations-teknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1-I6	Eleverna planerar och förverkligar ett projektarbete genom att använda informations- och kommunikationsteknik.	K4 Multilitteracitet K5
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1-I6	Eleverna bekantar sig med olika miljöer i den egna hembygden, också med tanke på välbefinnandet. Eleverna övar att identifiera och använda begrepp inom miljöläran.	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1-I6	Eleverna bekantar sig med Finlands karta.	K1 K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1-I6	Eleverna övar att bedöma information kritiskt.	K2 K4 K5

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1 I3-I6	Eleverna bekantar sig med växter och djur i skolans närmiljö. Eleverna reflekterar över konsekvenserna av det egna beteendet för välfärden för en själv, andra människor och djur. Eleverna lär sig att identifiera växternas olika delar och deras uppgifter.	K1
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3-I6	- genom mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter lär sig eleverna att gestalta naturmiljön i Finland och människans verksamhet - Finland på kartan - eleverna lär sig väderstrecken - geomedier används i undervisningen	K1 K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2 I4-I6	Eleverna mäter temperaturen och sätter sig in i värmeenergi.	K1
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2 I4-I6	Eleverna bekantar sig med vattnets aggregationstillstånd med hjälp av olika undersökningar.	K1
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen	I1-I3 I6	- människans sexuella utveckling och förökning behandlas enligt elevernas ålder	K1 K3

och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen		- eleverna sätter sig in i de olika delområdena inom hälsa och sunda levnadsvanor i vardagen	
--	--	--	--

Omgivningslära – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar, attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1 Jag som människa I2 Vardagliga situationer och sammanhang I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld I4 Att undersöka omgivningen		
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp I6 Att bygga en hållbar framtid		K1 Förmåga att tänka och lära sig K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen		Eleverna bekantar sig med produktionen av föda och matens väg (närmat). Eleverna bekantar sig med näringskedjor och hur djur och växter fortplantar sig.	K3 Vardagskompetens K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1-I6	- vattnets kretslopp på olika sätt - Sibbo som skärgårdskommun: t.ex. växter och djur som lever i havet och på stränderna - Östersjöns tillstånd ur synvinkeln för hållbar utveckling	K1 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1-I6	undersökning av aggregationstillstånd med hjälp av olika material och ämnen	K1 K5 Digital kompetens
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1-I6	energiproduktion och förnybara energikällor	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2-I6	Eleverna övar att förklara vardagsteknik genom att använda rätt begrepp.	K2 K3 K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och	I1-I6	- förebyggande av mobbning - fysisk och psykisk integritet	K3

ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv			
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2-I6	utflykter i närmiljön i mån av möjlighet	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1-I6	Eleverna övar att fungera i olika sociala situationer och begrundar gemenskapens betydelse för välbefinnandet.	K2 K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikations-teknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1-I6	Eleverna utnyttjar informations- och kommunikationsteknik i studierna (presentationer, kartprogram).	K4 Multilitteracitet K5
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1-I6	Man fäster uppmärksamhet vid att använda rätt begrepp i omgivningsläran.	K1

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1-I6	Eleverna bekantar sig med kartor över Baltikum.	K1 K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1-I6	Eleverna övar att kritiskt bedöma uppgifter de får från medierna.	K2 K4 K5
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1 I3-I6	Eleverna undersöker mark- och berggrunden.	K1
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3-I6	- eleverna bekantar sig med naturen i de nordiska länderna och Baltikum genom mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter - kartor och geomedier används i undervisningen	K1 K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2 I4-I6	- eleverna undersöker vädret och mäter temperaturen - väderleken och lufttrycket	K1
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen,	I2 I4-I6	ett ämnes aggregationstillstånd och egenskaper	K1

ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande			
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1-I3 I6	Eleverna lär sig att märka hur den egna verksamheten påverkar dem själva och andra.	K1 K3

Omgivningslära – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Synvinkel i Sibbo	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar, attityder			
1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1 Jag som människa I2 Vardagliga situationer och sammanhang I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld I4 Att undersöka omgivningen		
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp I6 Att bygga en hållbar framtid		K1 Förmåga att tänka och lära sig K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen		- klimatförändringen - hållbar utveckling	K3 Vardagskompetens K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1-I6	Eleverna sätter sig in i vårt eget solsystem, årstiderna, växlingen mellan dag och natt och jordens konstruktion.	K1 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1-I6	Eleverna gör experiment med växters tillväxt.	K1 K5 Digital kompetens
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1-I6	Eleverna övar att motivera resultaten av sina egna undersökningar.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva,	I2-I6	Apparaters funktionsprinciper och mekanik.	K2 K3 K5

upptäcka och skapa nytt tillsammans			
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1-I6	Eleverna övar att främja säkerhet och sina säkerhetsfärdigheter inom följande delområden: - rusmedel - förgiftning - förebyggande av mobbning - fysisk och psykisk integritet Observation av omgivningen med människornas välbefinnande som utgångspunkt.	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2-I6	utflykter i närmiljön i mån av möjlighet	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1-I6	Eleverna övar att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleverna identifierar saker som stöder det egna lärandet.	K2 K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikations-teknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett	I1-I6	Eleverna utnyttjar informations- och kommunikationsteknik i studierna (presentationer, kartprogram).	K4 Multilitteracitet K5

ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt			
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1-I6	Eleverna övar att exakt använda begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden.	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1-I6	- eleverna bekantar sig med Europas karta - Europas klimat- och vegetationszoner	K1 K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1-I6	Utveckling av färdigheterna inom medielitteracitet till exempel genom att följa med nyhetsförmedlingen kring ämnena i omgivningsläran.	K2 K4 K5
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1 I3-I6	- eleverna bygger ett herbarium under ledning, t.ex. genom att fotografera eller samla växter - människans uppbyggnad	K1

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3-I6	- eleverna bekantar sig med de europeiska länderna och genom mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter - eleverna använder olika slags kartor och geomedier	K1 K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2 I4-I6	- eleverna undersöker begreppet kraft och hur kroppars rörelser ändras - eleverna undersöker ljud- och ljusfenomen	K1
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2 I4-I6	förutsättningarna för liv: solens inverkan och betydelse	K1
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1-I3 I6	- människans sexuella utveckling och förökning behandlas enligt elevernas ålder - pubertetsåldern - eleverna sätter sig in i de olika delområdena inom hälsa och sunda levnadsvanor i vardagen	K1 K3

Omgivningslära – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar, attityder			

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1 Jag som människa I2 Vardagliga situationer och sammanhang I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld I4 Att undersöka omgivningen		
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp I6 Att bygga en hållbar framtid		K1 Förmåga att tänka och lära sig K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen		- rättigheter och skyldigheter som rör verksamhet i miljö - hållbar användning av naturresurser	K3 Vardagskompetens K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1-I6	- skydd och användning av skogar - skogsarterna och växter som är typiska för dem - särdragen i Sibbo (t.ex. Sibbo storskog)	K1 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika	I1-I6	Planering, genomförande och presentation av olika undersökningsprojekt.	K1 K5 Digital kompetens

sinnen samt undersöknings- och mätredskap			
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1-I6	Eleverna motiverar resultaten av sina egna undersökningar och presenterar slutsatser av dem.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2-I6	Eleverna fäster uppmärksamhet vid ansvarsfull användning av teknologi.	K2 K3 K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1-I6	- eleverna lär sig att förstå och värna om naturens mångfald - klimatförändringen och hur den stävjas (de egna valen).	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2-I6	utflykter i närmiljön i mån av möjlighet	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att	I1-I6	att leva i en mångkulturell värld och beakta den i vardagen	K2 K3

identifiera, uttrycka och reglera sina känslor			
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikations-teknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1-I6	Eleverna fäster uppmärksamhet vid ansvarsfull och ergonomisk användning av informations- och kommunikationsteknik.	K4 Multilitteracitet K5
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1-I6	Eleverna övar att använda begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden på ett exakt sätt.	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1-I6	- eleverna bekantar sig med världskartan - eleverna bekantar sig med världsdelarna på kartan	K1 K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1-I6	Eleverna genomför ett påverkningsprojekt som är gemensamt för klassen eller hela skolan och där man övar sig att delta och påverka globalt.	K2 K4 K5

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1 I3-I6	- klassificering av djur - eleverna undersöker växelverkan mellan organismer och livsmiljöer samt människans verksamhet - mänsklighetens globala välbefinnande nu och i framtiden	K1
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3-I6	- eleverna bekantar sig med naturmiljöerna, särdragen och kulturerna i Asien, Afrika, Amerika och Oceanien genom mångsidiga regionala exempel och nyheter - eleverna använder olika slags kartor och geomedier	K1 K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2 I4-I6	- principen om energins bevarande - el och elbesparing	K1
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2 I4-I6	Eleverna bekantar sig med förbränning och fotosyntes med hjälp av olika undersökningar och exempel.	K1
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva	I1-I3 I6	- att uttrycka och kontrollera känslor - hälsosamma val - beroende, rusmedel	K1 K3

och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen			
---	--	--	--

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i omgivningslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar, attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1–I6	Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1–I6	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig	I1–I6	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

själv och världen			
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersökningsoch mätredskap	I1–I6	Undersökningsfärdigheter : förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1–I6	Undersökningsfärdigheter : förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar, hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2–I6	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin	I1–I6	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer

närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv			som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2-I6	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1-I6	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1-I6	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till	I1-I6	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans

dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen			olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1-I6	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1-I6	Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1, I3–I6	Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin	I3–I6	Kunskaper i geografi:	Eleven kan identifiera olika regionala

omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier		Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2, I4–I6	Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraftoch rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2, I4–I6	Kunskaper i kemi: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1–I3, I6	Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

		tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	
--	--	---	--

14.3.6 Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 3–6

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll utnyttjas de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

11 Förhållandet till den egna religionen: Innehållet ska fokusera på religiösa källor, heliga skrifter och personer samt musik, symboler, heliga platser och byggnader. Viktigt innehåll är religionens lära, seder, ritualer och samfund samt religionens mångfald. Man granskar centrala berättelser inom religionen och deras samband med konst, vetenskap och kultur.

12 Religionernas värld: Innehållet ska omfatta kristendomen, andra religioner och irreligiositet i den finländska kulturen och vardagen. Man bekantar sig särskilt med religiösa samfund i skolans närhet och med deras heliga platser. I undervisningen granskas bakgrunden till religioner och livsåskådningar i Finland och Europa och situationen i dag. Innehållet väljs så att eleven får en helhetsbild av Europas religiösa rötter, i synnerhet det grundläggande innehållet i judendomen, kristendomen och islam och deras betydelse. Innehållet väljs med hänsyn till religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen.

13 Ett gott liv: Centrala innehåll är människovärdet, att respektera livet och att värna om naturen. Undervisningen fokuserar på att eleven begrundar sina egna val och handlingar och vilka värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktigt innehåll är livskompetens, självkännedom och välbefinnande för kropp och själ. Innehållet ska ge eleven insikt i religionens centrala etiska normer och de etiska uppfattningar som är gemensamma för olika religioner och livsåskådningar. FN:s konvention om barnets rättigheter behandlas. Innehållet ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Innehållet behandlas med hjälp av berättelser och drama samt genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att börja introducera begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. I undervisningen betonas rofylldhet och diskussion. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att visa respekt för alla religioner och livsåskådningar som finns representerade i skolan.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrund och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. Eleverna ska få stöd för att förstå centrala begrepp. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

Bedömningen i religion ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka religiösa källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Evangelisk-luthersk tro

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

11 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

12 Religionernas värld: I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådnings situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

13 Ett gott liv: I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Evangelisk-luthersk religion – mål för undervisningen i Sibbo årskurs 3

Målet för undervisningen av religion i årskurs 3–6 är att utveckla elevernas färdigheter att tänka, förverkligande av rättvisa i den egna verksamheten och fördjupande av kunskapen som rör religioner. Eleverna handleds att ta ansvar för sig själva, varandra och den omgivande naturen. Eleverna sätter sig in i de centrala mänskliga rättigheterna och lär sig att bedöma och reflektera över deras innehåll. I undervisningen utforskar man olika kulturer och religioner samt lär sig att identifiera och förstå mångfalden i samhället. Ansvarsfullt påverkande och interaktionsfärdigheter hör till de övergripande centrala målen för undervisningen. Särskild vikt fästs vid digitaliseringen av miljön som en del av undervisningen och digitaliseringens möjligheter utnyttjas. I mån av möjlighet samarbetar man med den lokala församlingen och andra aktörer.

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållandet till den egna religionen	I undervisningen granskar man Bibeln som bok (med betoning på gamla testamentet) och dess olika stilarter.	K1 Förmåga att tänka och lära sig
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleverna sätter sig in i de lutherska bönerna, gudstjänsten och församlingen verksamhet. Eleverna fördjupar sina kunskaper om kyrkoåret, de kristna ritualerna under levnadsloppet och de tillhörande sederna samt kyrkan som en religiös byggnad. Psalmerna och den övriga andliga musiken uppmärksammas.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2 Religionernas värld	Eleverna bekantar sig med karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk.	K2 K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	Man behandlar mångfalden inom kristendomen. Eleverna bekantar sig med profeterna, de heliga platserna och berättelserna som förenar judendomen, kristendomen och islam.	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam	I2 I3 Ett gott liv	Eleverna bekantar sig med nuläget inom religiös och konfessionell livsåskådning. Man behandlar centrala livsfrågor, känslor och	K2

och deras inflytande och historia i Europa		värderingar med hjälp av berättelser som valts ur Gamla testamentet.	
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1-I3	Eleverna granskar kristendomens viktigaste etiska riktlinjer: Den Gyllene regeln, det dubbla kärleksbudet och de tio budorden.	K2 K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2-I3	Eleverna behandlar FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärdet, respekt för livet samt värnande om naturen ur individens synvinkel.	K2
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1-I3	Eleven ges redskap för att diskutera etiska frågor och motivera sina synpunkter.	K1 K4 K6 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleverna övar att komma överens med sig själv och andra (livskunskap, självkännedom, känslomässiga färdigheter och övergripande välbefinnande).	K1

Evangelisk-luthersk religion – mål för undervisningen i Sibbo årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållandet till den egna religionen	Eleverna granskar Bibeln som bok (med betoning på Nya testamentet) och dess olika stilarter.	K1 Förmåga att tänka och lära sig
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleverna bekantar sig med olika psalmer och annan andlig musik.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2 Religionernas värld		K2 K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	Eleverna sätter sig in i Jesu liv, hans läror och betydelse för kristendomen. Man behandlar mångfalden inom kristendomen. Man undersöker särskilt de religiösa samfundet som verkar i skolans närområde.	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2 I3 Ett gott liv	Eleverna bekantar sig med Jesus roll i judendomen, kristendomen och islam. Man behandlar centrala livsfrågor, känslor och värderingar med hjälp av berättelser som valts ur Nya testamentet.	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1-I3	Eleverna granskar kristendomens viktigaste etiska riktlinjer: Den Gyllene regeln, det dubbla kärleksbudet och de tio budorden.	K2 K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de	I2-I3	Eleverna behandlar FN:s konvention om barnets rättigheter samt	K2

mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		människovärdet, respekt för livet samt värnande om naturen med fokus på lokala synvinklar.	
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1-I3	Eleven ges redskap för att diskutera etiska frågor och motivera sina synpunkter.	K1 K4 K6 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleverna övar att komma överens med sig själv och andra (livskunskap, självkännedom, känslomässiga färdigheter och övergripande välbefinnande).	K1

Evangelisk-luthersk religion – mål för undervisningen i Sibbo årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållandet till den egna religionen	Eleverna sätter sig in i lutherdomens läror.	K1 Förmåga att tänka och lära sig
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleverna sätter sig in i lutherdomens symboler och sakrament. Eleverna studerar mer ingående kyrkoarkitektur och den tillhörande symboliken.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och	I1	Eleverna bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer av religionen. Eleverna utforskar	K1 K2

konfessionella rötter och situationen i dag	I2 Religionernas värld	nuläget för finländsk och europeisk religion och konfession, dess bakgrund samt ateism.	
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2 I3 Ett gott liv	Eleverna reflekterar över Paulus och den tidiga kristenhetens betydelse för kristendomens utveckling till en världsreligion. Eleverna bekantar sig med profeterna, de heliga platserna och berättelserna som förenar judendomen, kristendomen och islam.	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1-I3	Eleverna granskar den Gyllene regeln särskilt ur perspektivet att respektera det som är heligt för en själv och andra.	K2 K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1-I3	Eleverna reflekterar över etiken i den Gyllene regeln avseende judendomen, kristendomen och islam.	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2-I3	Eleverna behandlar FN:s konvention om barnets rättigheter och människovärdet, respekt för livet samt värnande om naturen med fokus på finländska och nordiska synvinklar.	K2
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1-I3	Eleven ges redskap för att diskutera etiska frågor och motivera sina synpunkter.	K1 K4 Multilitteracitet K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på	I3	Eleverna övar att komma överens med sig själv och andra (livskunskap, självkännedom, känslomässiga	K1

världen, en positiv självkänsla och tro på livet		färdigheter och övergripande välbefinnande).	
--	--	--	--

Evangelisk-luthersk religion – mål för undervisningen i Sibbo årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållandet till den egna religionen	Eleverna utforskar kristendomens centrala begrepp, symboler och lära.	K1 Förmåga att tänka och lära sig
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleverna bekantar sig med olika kyrkosamfund (särskilt de protestantiska kyrkorna) och deras ritualer, seder, heliga platser och byggnader.	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2 Religionernas värld	Eleverna utforskar karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk. Eleverna bekantar sig med begrepp inom ekumenik och religiös dialog.	K2 K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3 Ett gott liv	Eleverna utforskar Bibeln och andra källor för kristendomen. Man granskar religioner via aktuella exempel ur medierna och populärkulturen. Eleverna använder och utvärderar material som väcker etisk debatt samt bekantar sig med diskussioner om religion.	K4 K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	Eleverna granskar situationen för kristendomen i Finland och i Europa samt hur kristendomen framträder till exempel i populärkulturen. Eleverna undersöker nuläget för religiös och	K1 K2

		konfessionell livsåskådning i Finland och Europa.	
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	12-13	Eleverna granskar religioner via exempel ur medierna och populärkulturen. Eleverna undersöker effekterna av kristendomens viktigaste etiska riktlinjer i Europa.	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	11-13	Eleverna fördjupar sina kunskaper om de kristna ritualerna och kristendomens många olika seder. Eleverna undersöker vad helighet innebär i religionerna, vad som är heligt för en själv och för andra. Eleverna undersöker det dubbla kärleksbudet utifrån vad som är heligt för en själv och för andra.	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	11-13	Eleverna reflekterar över den Gyllene regelns etik inom kristendomen och inom olika religioner.	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	12-13	Eleverna behandlar människorättsetik och FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärdet, respekt för livet samt värnande om naturen med fokus på globala synvinklar.	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	12-13	Eleverna reflekterar över sina egna val och vilka värderingar som ligger bakom deras verksamhet samt på globalt ansvar.	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor	11-13	Eleverna ges redskap för att diskutera etiska frågor och motivera sina synpunkter samt diskutera religioner.	K1 K4

på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter			K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleverna övar att komma överens med sig själv och andra (livskunskap, självkännedom, känslomässiga färdigheter och övergripande välbefinnande).	K1

Ortodox tro

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen bekantar man sig med den ortodoxa lärans källor och grundläggande begrepp. Centralt innehåll är det liturgiska livet i huvuddrag, de heliga mysterierna och kyrkliga förrättningar i vardag och fest. Man bekantar sig med Gamla Testamentets skrifter ur ortodox perspektiv samt Jesu liv och lära i evangelierna och i relation till kyrkoårets händelser. I undervisningen behandlas kyrkans uppkomst och Paulus och de andra apostlarnas gärningar. Man studerar särdrag för den ortodoxa kyrkan i Finland, kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och symbolik som hör samman med den. Man bekantar sig med kyrkomusik och den ortodoxa lärans inflytande och synlighet i inhemska och utländska medier.

I2 Religionernas värld: I undervisningen granskas vad som avses med helighet, man bekantar sig med högtider och olika seder och lär sig att uppskatta dem både i den egna och i andra religiösa kulturer. Man studerar den ortodoxa kyrkan som en katolsk och apostolisk, global gemenskap. Man bekantar sig med centrala religionerna i Europa och den europeiska religionskartan. Man studerar likheter mellan islam och judendomen och den ortodoxa kristendomen. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet och med irreligiositet som livsåskådning. Man behandlar inledningsvis ekumenik och religionsdialog samt förhållandet mellan mänskliga rättigheter och religion.

I3 Ett gott liv: Centralt innehåll i undervisningen är den ortodoxa läran och Nya Testamentets budskap som etiskt rättesnöre och stöd i det egna livet och i mänskliga relationer. Man bekantar sig med De tio budorden och funderar över egna etiska val, konsekvenser av dem och hur de bidrar till självkännedom, livskompetens och en positiv syn på livet. I undervisningen betonas vikten av att värdesätta andra människor, att ha omsorg om miljön och naturen samt att respektera livet och en hållbar framtid. Man reflekterar över det globala ansvaret i kyrkans och individens liv. Man bekantar sig med likheter mellan etiska principer i olika religioner och med likheter mellan den europeiska människorättsuppfattningen och kristna värderingar samt med betydelsen av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Ortodox religion – mål för undervisningen i Sibbo i åk 3–6

Undervisningsgrupperna i ortodox religion kan ha elever från olika årskurser. Läraren bör beakta detta i sin undervisning så att alla centrala innehåll och målen beaktas åtminstone en gång per årskursperiod.

Ortodox religion – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållande till den egna religionen	- bibeln som helig bok - bibelns två delar: Gamla testamentet och Nya testamentet - Guds förbund med människan, GT: patriarkerna, NT: Kristus - Jesus: lärar och underverk - påskan	K1 Förmåga att tänka och lära sig
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	- ortodox skolgudstjänst - förbön och fastebön - liturgi - nattvardsmysteriet - kyrkobyggnaden - välsignande av hemmet, tacksägelseböner, panihida - att helga tiden: växling mellan fest och vardag, kyrkoåret	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2 Religionernas värld	- GT: profetior och liknelser om Kristus och Jungfru Maria - NT: liknelserna i Jesus lära - betydelsen av seder: t.ex. korstecknet, prostrationer, halskorset	K2 K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2	- grunderna för användning av bibeln - tolka ikoner	K4 K5 Digital kompetens

	I3 Ett gott liv	- söka information tillsammans läraren och den andra eleverna - aktuella ämnen i medierna som rör religion, enligt elevernas intressen	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	- folkkyrkorna i Finland: det lutherska och ortodoxa kyrkan - varför finns det ortodoxa i Finland? - judendomens och islams historia i Finland - övriga finländska religioner - religioner och livsåskådning samt ateism i den egna skolan	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2-I3	patriarkberättelserna i Gamla testamentet	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1-I3	- hur man betar sig och agerar i en ortodox kyrka och i ortodox liturgi - hur man betar sig och agerar under lutherska skolgudstjänster - att reflektera över helighet och respekt för den	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1-I3	- de 10 budorden - undervisa psalmer och visdomslitteratur - den barmhärtige samariten – att hjälpa andra - den visa byggaren – hållbara livsvärderingar	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

		- farisén och publiken – ödmjukhet - den slösaktige sonen – att förlåta - livet som gåva - likvärdighet: utseende, olika hem - att ta hand om sig själv	
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2-I3	FN:s konvention om barnets rättigheter i det egna livet	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2-I3	- konsekvenserna av de egna handlingarna - de egna handlingarna i vardagen i ett framtidsperspektiv - fasta	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1-I3	- etiska reflektioner utifrån Bibelns berättelser och vardagens erfarenheter - berätta sina egna tankar och lyssna på andra - motivera sina åsikter och lyssna på andras åsikter - att sätta sig i någon annans ställning - att öva empatifärdigheter	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	- människan som Guds bild - skapelseberättelsen - skyddsängel och försyn	K1

Ortodox religion – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållandet till den egna religionen	- Kristus liv och lära i evangelierna - Kristus: människan och Gud - julen, teofania, påskan och påskgudstjänsten - elevens skyddshelgon och dennes levnadshistoria - den egna församlingens helger och tillhörande berättelse	K1 Förmåga att tänka och lära sig
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	- ortodox skolgudstjänst - olika helgedomar och kyrkobyggnader - kyrkoföremål - relikier - kyrkobesök - mysterierna i sina huvuddrag - botgöring, bikt fader och andlig vägledning - fastan - att helga tiden: växling mellan fest och vardag - kyrkoåret	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2 Religionernas värld	- kyrkobyggnaden: förmaket, kyrkorummet, altaret och deras symbolik - ikonostas - symboliken i gudstjänsterna: t.ex. rökelsen, processionsljus, processioner	K2 K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3 Ett gott liv	- grunderna för användning av bibeln - söka information tillsammans läraren och den andra eleverna - aktuella ämnen i medierna som rör religion, enligt elevernas intressen	K4 K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	- religioner och religiösa samfund i närområdet - judendomen, kristendomen och islam i Finland i dag	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2-I3	- Abrahams religioner: hur de uppstått, lärans gemensamma drag, de heliga böckerna, fastan, heliga personer, den osynliga världen - helg och vardag i kristendomen, judendomen och islam - de stora högtiderna inom kristendomen, judendomen och islam - religiositet i vardagen inom kristendomen, judendomen och islam	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa	I1-I3	- hur man betar sig och agerar i en ortodox kyrka och i ortodox liturgi	K2 K5 K6

sammanhang och situationer		- eleverna bekantar sig med olika religiösa tillställningar t.ex. med hjälp av internet - heligheten i mysterierna - helighet i de övriga religionerna	
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	11-13	- det dubbla kärleksbudet - Herrens bön - berättelsen om en sista domen (Matt. 25) – osjälviskhet - likvärdighet: människor i olika åldrar, hälsan	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	12-13	- FN:s konvention om barnets rättigheter i det egna livet - eleven som medlem av en minoritet - minoritetsgrupper i skolan	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	12-13	- hur andra människor påverkar mina värderingar och åsikter - att ta ansvar för sina egna handlingar - de egna handlingarna i vardagen i ett framtidsperspektiv - fastan	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	11-13	- etiska reflektioner utifrån bibelns berättelser och vardagens erfarenheter samt de heliga hagiografierna - berätta sina egna tankar och lyssna på andra - motivera sina åsikter och lyssna på andras åsikter	K1 K4 K6 K7

		- att öva empatifärdigheter, att beakta andra människor i interaktionssituationer	
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	- människan som Guds bild - skapelseberättelsen - skyddsängel och försyn	K1

Ortodox religion – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållandet till den egna religionen	- apostlarna, apostlarnas gärningar och missionsbrev, aposteln Paulus - kyrkans födelse och livet i urkyrkan - martyrerna - heliga människor - påsken, kristi himmelfärdsdag och pingst - församlingen och kyrkan - kristendomen	K1 Förmåga att tänka och lära sig
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	- ortodox skolgudstjänst - trosbekännelsen som en del av liturgin - kyrkomusiken och ikonkonsten som troskällor och bevarare och upplivare av tron - aftonhymn	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

		- att helga tiden: växling mellan fest och vardag, kyrkoåret - indelningen av festerna i stora fester: - Kristus och Gudmoderns fester - heliga personer och heliggörare och deras minnesdagar	
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2 Religionernas värld	- läsa och tolka de stora festernas ikoner - eleverna granskar ikoner av de allmännaste heliga personerna t.ex. profeterna, martyrerna, heliggörarna och apostlarna - tolka texterna till de stora festernas troparioner - tolka de mest centrala bönerna	K2 K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3 Ett gott liv	- använda bibeln som t.ex. källa - att söka information från flera källor och bedöma dess tillförlitlighet och användbarhet, källhänvisning - söka information om ikoner och hymner - aktuella ämnen som rör religion i medierna	K4 K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	- katolicism och apostoliskhet i kristendomen - ekumenik, den ekumeniska böneveckan - ortodoxismen i Finland, Europa och världen: den globala ortodoxismen - religionerna i Europa, Europas religiösa karta	K1 K2

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1-I3	- hur man betar sig och agerar i en ortodox kyrka och i ortodox liturgi - besök i mån av möjlighet till närliggande heliga platser - vad helighet betyder för en själv och för andra	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1-I3	- att avstå från det egna, osjälviskhet - att beakta en annan människa - kärlek till nästan - den Gyllene regeln - säningsmannen – att växa som människa, den ortodoxa människosynen - jämlikhet: jämställdhet mellan könen - underhållningsberoende, etiken i sociala medier	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2-I3	- FN:s konvention om barnets rättigheter i det egna livet - finländska minoriteter	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2-I3	- hur andra människor påverkar dina värderingar och åsikter, hur jag själv påverkar andra - att ta ansvar för sina egna handlingar - de egna handlingarna i vardagen i ett framtidsperspektiv - kyrkans lära om skapelsen	K1 K3 K6

		- fastan - bemödande - etiska reflektioner om aktuella frågor	
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1-I3	- etiska reflektioner utifrån bibelns berättelser och vardagens erfarenheter samt de heliga hagiografierna - att klä egna tankar och känslor i ord - motivera sina åsikter och lyssna på andras åsikter - att öva empatifärdigheter - att agera som medlem i ett samfund - att beakta en annan människa och de egna rollen i växelverkan, diskussionsfärdigheter	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	- människan som Guds bild - skapelseberättelsen - att växa som människa - nåd	K1

Ortodox religion – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1 Förhållandet till den egna religionen	- användningen av bibeln vid gudstjänsterna i huvuddrag - kyrkofäderna och den kristna läran - trosbekännelsen	K1 Förmåga att tänka och lära sig

		- bibeln: kyrkans bok, troskälla - den heliga treenigheten i bibeln - gudmodern - änglarna - påsken	
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	- ortodox skolgudstjänst - mysterierna i elevens eget liv - församlingens aktörer och verksamhet - kyrkan: den eukaristiska gemenskapen - den ortodoxa kyrkan i Finland - patriarkatet i Konstantinopel - klostren som bevarare av religionen och som hjärtat i missionsarbetet - de karelska upplysarna - missionsarbetet och diakoniarbetet - att helga tiden: kyrkoåret och fastan - att förbereda sig för påsken och fira fest - liturgin som hör till fastan - Jesus bön, bönen före nattvarden	K1 K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2 Religionernas värld	- dygnets gudstjänstrotation och dess innehåll som ett uttryck för Guds skapelsearbete - den ortodoxa bönetraditionen och den västerländska kyrkans tradition	K2 K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet

		- den ortodoxa bönetraditionen jämfört med den judiska och islamiska traditionen - hur heliga personer beskrivs i den ortodoxa och katolska traditionen samt hur heliga personer beskrivs i islam - den ortodoxa kyrkan, katolska kyrkan, lutherska kyrkan, synagogan och moskén som helgedomar	
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3 Ett gott liv	- att söka information från flera källor och bedöma dess tillförlitlighet och användbarhet, källhänvisning - aktuella ämnen som rör religion i medierna och reflektioner över deras tillförlitlighet och objektivitet	K4 K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	- de gamla och nya patriarkaten - den katolska och apostoliska ortodoxa kyrkan - kristendomens rötter i Europa - de kristna symbolerna i konsten och det omgivande samhället - martyrerna, klostren och fastan i kristendomen och andra religioner - religiösa symboler i vår omgivning - irreligiositet, ateism, sekularism, naturreligionerna - religionerna i dagens Europa och hur de framträder i människornas vardag - religionsdialog	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen,	I2-I3	- Europas religionskarta	K2

kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa		- kristendomen, judendomen och islam i dagens Europa och hur religionerna framträder i människornas vardag - förintelsen (holocaust)	
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1-I3	- hur man beter sig och agerar i en ortodox kyrka, den ortodoxa liturgin och även inom andra tjänster - att bemöta människor från olika kulturer och religiösa traditioner på ett respektfullt sätt - olika religiösa tecken och symboler - att respektera helighet	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1-I3	- fastan och innehållet i fastebönen - att göra gott - bergspredikan - den Gyllene regeln, även i andra religioner - att respektera och hjälpa en annan människa - de mänskliga rättigheterna – martyrer och trosförsvarare, de mänskliga rättigheterna i religionerna - respekt mellan olika religioner - jämlikhet: regional ojämställdhet, rika och fattiga, rasism, utslagenhet - beroende som en livsbegränsande faktor, etiken i sociala medier	K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets	I2-I3	- hur de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnets rättigheter förverkligas globalt	K2

rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		- den globala ekonomin ur människorättsperspektiv	
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2-I3	- hur andra människor påverkar dina värderingar och åsikter, hur jag själv påverkar andra - att ta ansvar för sina egna handlingar - de egna handlingarna i vardagen i ett framtidsperspektiv - kyrkans lära om skapelsen - fastan - bemödande - filantropi, globalt ansvar, flyktingskap - etiska reflektioner om aktuella frågor	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1-I3	- etiska reflektioner utifrån bibelns berättelser och vardagens erfarenheter samt de heliga hagiografierna - aktuella etiska frågor som eleverna grubblar på - berätta sina egna tankar och motivera sina åsikter - att öva empatifärdigheter - att agera som medlem i ett samfund - att beakta en annan människa och de egna rollen i växelverkan, diskussionsfärdigheter	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på	I3	- människan som Guds bild	K1

världen, en positiv självkänsla och tro på livet		- skapelseberättelsen - att växa och utvecklas som människa - nåd	
--	--	---	--

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i religion

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1-I2	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1-I3	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1-I2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2-I3	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1-I3	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1-I3	Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2-I3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2-I3	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1-I3	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
---	----	--	--

14.3.7 Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I **årskurserna 3–6** har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas upplevelsevärld, idéer och tankar beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Att växa till ett gott liv: Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions-

och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

12 Olika sätt att leva: Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

13 Grunderna för ett gemensamt liv: Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

14 Naturen och en hållbar framtid: Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka centrala källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i livsåskådningskunskap genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i livsåskådningskunskap.

Livsåskådningskunskap – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3–6

Målet för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6 är att utveckla elevernas färdigheter och förverkliga rättvisa i den egna verksamheten. Eleverna handleds att ta ansvar för sig själva, varandra och den omgivande naturen. Eleverna sätter sig in i de centrala mänskliga rättigheterna och lär sig att bedöma och reflektera över deras innehåll. I undervisningen utforskar man olika kulturer och åskådningar samt lär sig att identifiera och förstå mångfalden i samhället. Ansvarsfullt påverkande och interaktionsfärdigheter hör till de övergripande centrala målen för undervisningen. Särskild vikt fästs vid digitaliseringen av miljön som en del av undervisningen och digitaliseringens möjligheter utnyttjas i undervisningen och differentieringen av grupper med varierande elevstruktur.

Om livsåskådningskunskap undervisas i Sibbo i undervisningsgrupper som överskrider årskursgränserna, ansvarar undervisningsanordnaren för att strukturen hos elevens lärtig är enhetlig och ändamålsenlig. I planeringen av undervisning som riktas till elever i olika årskurser ska beaktas att alla mål och innehåll som uppställts för årskurs 3–6 behandlas en gång under elevernas mångåriga process för växande och lärande. Målet för elevens lärande är inte att behandla varje mål och det centrala innehållet som uppställts för undervisningen i årskurs 3–6 under ett läsår. I undervisningen ska säkerställas att målen och innehållen växlar enligt undervisningsgruppens struktur.

Årskurs 3–4

I undervisningen av livsåskådningskunskap i Sibbo betonas i årskurs 3–4 följande mål för undervisningen:

M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9 och M10.

De centrala innehållen som betonas är:

I1 Att växa till ett gott liv:

Eleverna övar att bemöta andra människor och värdesätta olika synsätt samt att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till andra. Eleverna undersöker vilka uttryck rättvisan tar i det dagliga livet.

I2 Olika sätt att leva:

Eleverna fördjupar sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter. Eleverna undersöker sin egen identitet ur olika synvinklar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv:

Eleverna fördjupar sig i barnets rättigheter och hur de förverkligas nära och fjärran. Eleverna fördjupar sig i grunderna för människors samlevnad genom att undersöka till exempel innebörden av avtal, löften, rättigheter och skyldigheter i vardagliga situationer och miljöer.

I4 Naturen och en hållbar framtid:

Eleverna undersöker naturens och människans framtid samt hållbar utveckling.

Livsåskådningskunskap – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål för undervisningen	Central t innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1-I3	Eleverna undersöker frihet och ansvar. Eleven funderar på jämlikhet, acceptans och förståelse för olika åsikter. Eleven övar på att reflektera över orsaker och konsekvenser av handlingar ur ett etiskt perspektiv.	K3 Vardagskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2-I4	Eleverna fördjupar sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter. Eleverna fördjupar sig i grunderna för människors samlevnad genom att	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet

		undersöka till exempel innebörden av jämlikhet, fred och demokrati i elevens vardagliga situationer och miljöer.	K5 Digital kompetens
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1-I4	Eleverna funderar på lycka och ett bra liv. Eleverna fördjupar sig i den egna kulturen och till grunderna för människornas samliv.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1-I4	Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till andras. Eleverna undersöker sin egen identitet ur olika synvinklar.	K1 K2 K5
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1-I3	Eleverna övar att bemöta andra människor och värdesätta olika synsätt.	K2 K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	Eleverna fördjupar sig i barnets rättigheter och begrundar hur de förverkligas nära och fjärran.	K2 K3
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1-I4	Eleverna undersöker naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna bekantar sig med sin näromgivning och funderar till exempel på innebörden av likvärdighet, godkännande.	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7

Livsåskådningskunskap – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Central t	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
------------------------	-----------	-------------------	---------------------

	innehåll		
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1-I3	Eleverna undersöker frihet och ansvar, i synnerhet med tanke på tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Eleverna undersöker sin egen identitet ur olika synvinklar. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1-I3	Eleverna undersöker frihet och ansvar. Eleven funderar på jämlikhet, acceptans och förståelse för olika åsikter. Eleven övar på att reflektera över orsaker och konsekvenser av handlingar ur ett etiskt perspektiv. Eleven bekantar sig med djurens rättigheter.	K3 Vardagskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2-I4	Eleverna fördjupar sig i den finländska kulturen och kulturella minoritet.. Eleverna fördjupar sig i grunderna för människors samlevnad genom att undersöka till exempel innebörden av jämlikhet, fred och demokrati i elevens vardagliga situationer och miljöer.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5 Digital kompetens
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1-I4	Eleverna funderar på lycka och ett bra liv. Eleverna fördjupar sig i den egna kulturen och till grunderna för människornas samliv. Eleverna fördjupar sig i olika naturbegrepp och sätt att förklara	K1 K2

		världen och funderar över deras påverkan på människors liv.	
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1-I4	Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till andras. Eleverna undersöker sin egen identitet ur olika synvinklar.	K1 K2 K5
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1-I3	Eleverna övar att bemöta andra människor och värdesätta olika synsätt. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans och det egna livet.	K2 K7
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1-I4	Eleverna undersöker naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna bekantar sig med sin näromgivning och funderar till exempel på innebörden av likvärdighet, godkännande. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till en hållbar framtid.	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7

Årskurs 5–6

I undervisningen av livsåskådningskunskap i Sibbo betonas i årskurs 5–6 följande mål för undervisningen:

M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9 och M10.

De centrala innehållen som betonas är:

I1 Att växa till ett gott liv:

Eleverna undersöker frihet och ansvar, i synnerhet med tanke på tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Eleverna fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna funderar på

jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till andras.

12 Olika sätt att leva:

Eleverna undersöker sin egen identitet ur olika synvinklar. Eleverna fördjupar sig i olika livs- och världsåskådningar.

Eleverna funderar på innebörden av likvärdighet, godkännande, förståelse, vetande, troende och antagande. Eleverna fördjupar sig i världens kulturarv och dess dyrbarhet. Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

13 Grunderna för ett gemensamt liv:

Eleverna fördjupar sig i grunderna för människors samlevnad genom att undersöka till exempel innebörden av jämlikhet, fred och demokrati i elevens vardagliga situationer och miljöer samt även i större omfattning. Eleverna fördjupar sig i barnets rättigheter och begrundar hur de förverkligas nära och fjärran. Eleverna övar sig i att etiskt bedöma gärningar ur perspektivet för deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans.

14 Naturen och en hållbar framtid:

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp, naturbegrepp och sätt att förklara världen och funderar över deras påverkan på människors liv samt olika kunskapsbegrepp med anknytning till dessa. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Livsåskådningskunskap – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens

M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1 Att växa till ett gott liv I2 Olika sätt att leva I3 Grunderna för ett gemensamt liv I4 Naturen och en hållbar framtid	Eleverna undersöker vilka uttryck rättvisan tar i det dagliga livet. Eleverna fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna funderar på betydelsen av likvärdighet och godkännande. Eleverna övar sig i att etiskt bedöma gärningar ur perspektivet för deras kontext, syfte och följder. Eleverna undersöker naturens och människans framtid samt hållbar utveckling.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	I1-I4	Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till andras. Eleverna funderar på innebörden av att förstå, veta, tro och anta. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.	K1 K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1-I3	Eleverna undersöker frihet och ansvar, i synnerhet med tanke på tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Eleverna undersöker sin egen identitet ur olika synvinklar. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans.	K1 K4

M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1-I3	Eleverna undersöker frihet och ansvar. Eleverna funderar på innebörden av likvärdighet, godkännande, förståelse, vetande, troende och antagande. Eleverna övar sig i att etiskt bedöma gärningar ur perspektivet för deras kontext, syfte och följder.	K3 K7
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2-I4	Eleverna fördjupar sig i olika kulturer samt olika livs- och världsåskådningar i Europa. Eleverna fördjupar sig i grunderna för människors samlevnad genom att undersöka till exempel innebörden av jämlikhet, fred och demokrati i större omfattning. Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och funderar över deras påverkan på människors liv samt olika kunskapsbegrepp med anknytning till dessa.	K2 K4 K5
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1-I4	Eleverna funderar på likvärdighet, lycka och ett bra liv. Eleverna fördjupar sig i olika livs- och världsåskådningar samt världens kulturarv och dess värdefullhet. Eleverna fördjupar sig in i grunderna för människornas samliv såväl i elevens vardagliga situationer och miljöer som i större omfattning. Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp, naturbegrepp och sätt att förklara världen och funderar över deras påverkan på människors liv samt olika kunskapsbegrepp med anknytning till dessa. Eleverna	K1 K2

		undersöker olika naturuppfattningar.	
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1-I4	Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till andras. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till världsbilden.	K1 K2 K5
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1-I3	Eleverna övar att bemöta andra människor och värdesätta olika synsätt. Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans.	K2 K7
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1-I4	Eleverna övar att bemöta andra människor och värdesätta olika synsätt. Eleverna funderar på innebörden av likvärdighet, godkännande, förståelse, vetande, troende och antagande. Eleverna fördjupar sig in i grunderna för människornas samliv genom att undersöka betydelse av avtal, löften, rättigheter och skyldigheter, likvärdighet, fred och demokrati. Eleverna undersöker naturens och människans framtid samt hållbar	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7

		utveckling. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till en hållbar framtid.	
--	--	--	--

Livsåskådningskunskap – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Central t innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1-I3	Eleverna undersöker frihet och ansvar, i synnerhet med tanke på tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Eleverna undersöker sin egen identitet ur olika synvinklar. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2-I4	Eleverna fördjupar sig i olika kulturer samt olika livs- och världsåskådningar i världen. Eleverna fördjupar sig i grunderna för människors samlevnad genom att undersöka till exempel innebörden av jämlikhet, fred och demokrati i större omfattning. Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och funderar över deras påverkan på människors liv samt olika kunskapsbegrepp med anknytning till dessa.	K2 Kulturell och kommunikativ K4 K5 Digital kompetens
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1-I4	Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till andras.	K1 K2

		Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till världsbilden.	K5
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1-I3	Eleverna övar att bemöta andra människor och värdesätta olika synsätt. Eleverna övar att specificera och motivera sin egen synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till vad som krävs för att man ska kunna leva tillsammans.	K2 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	Eleverna fördjupar sig i barnets rättigheter och begrundar hur de förverkligas nära och fjärran.	K2 K3 Vardagskompetens
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1-I4	Eleverna övar att bemöta andra människor och värdesätta olika synsätt. Eleverna funderar på innebörden av likvärdighet, godkännande, förståelse, vetande, troende och antagande. Eleverna fördjupar sig i i grunderna för människornas samliv genom att undersöka betydelse av avtal, löften, rättigheter och skyldigheter, likvärdighet, fred och demokrati. Eleverna undersöker naturens och människans framtid samt	K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7

		hållbar utveckling. Eleverna övar sig i att specificera och motivera de egna synpunkterna i förhållande till en hållbar framtid.	
--	--	--	--

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i livsåskådningskunskap

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1-I4	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	I1-I4	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1-I3	Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1-I3	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2-I4	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.

M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1-I4	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1-I4	Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1-I3	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1-I4	Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

14.3.8 Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

I årskurserna 4–6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras.

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer måluppfyllelsen. Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller lokalhistoria. I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia. Innehållet kan behandlas kronologiskt eller enligt tema.

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst: Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken: Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden: Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden – ett brytningsskede: Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

I5 Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4–6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade arbetssätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons strävar man efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kompetens som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I bedömningen ska man särskilt fokusera på hur eleven tillämpar kunskap och utvecklar sitt historiska tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Bedömningskriterierna kan även användas i bedömningen i de lägre årskurserna. Med tanke på studieframgången är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Historia – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4–6

Läroämnets syfte i årskurs 4–6 i Sibbo kommun är att stärka elevens intresse för historia som vetenskapsgren. Läroämnets roll som identitetsbyggare och -formare betonas i målet att binda studieinnehållet till fenomen i elevernas egen vardag och närmiljö. I utnyttjandet av historiska källor på ett mångsidigt sätt uppmuntras eleverna att beakta de historiskt betydande objekten i Sibbo, bland annat Sibbo å och Kungsvägen, som kan granskas ur olika synvinklar. På det här sättet erbjuds eleverna också upplevelserika och funktionella arbetsmetoder för att studera historia. I årskurs 4 i Sibbo kommun är det centrala målet för historieundervisningen att göra eleven bekant med sin egen familjs och Sibbo kommuns olika skeden. I processen är det väsentligt att utnyttja olika historiska källor som en del av undervisningen. Målet för undervisningen i årskurserna 5 och 6 är att eleven känner igen den historiska tidsperiod som behandlas jämte dess särdrag och kan söka information ur olika historiska källor. Det är också viktigt att eleven förstår att historiska händelser kan tolkas på många olika sätt och kan beskriva sambandet mellan orsak och verkan i fråga om historiska händelser samt uppfatta hur händelserna påverkat livet för vanliga människor.

Tyngdpunkten för lärandet i årskurs 4 är livet i Sibbo under olika tidsperioder, elevens egen släkthistoria och livet för 100 år sedan. I årskurs 5 fokuserar man på den förhistoriska tiden, civilisationens födelse, den gamla tiden och arvet från antiken samt medeltiden. Centrala innehåll som behandlas är människans ursprung, den förhistoriska tiden i Finland och den övriga världen, omvälvningen inom jordbrukskulturen, utvecklingen av högkulturen, demokratins uppkomst, det romerska samhället och hur Norden bosattes. Väsentliga studieinnehåll i årskurs fem i anknytning till medeltiden är medeltidens världsbild, mötet mellan kulturerna i öst och väst och Finlands övergång till den historiska tiden samt till en del av Sverige. I årskurs 6 flyttas tyngdpunkten i undervisningen till brytningsskedet mellan den nya och gamla tiden samt till att Finland blir en del av Sverige. I undervisningen fördjupar man sig i ändringarna inom vetenskap, konst och föreställningar under den nya tiden. Dessutom granskar man Finlands utveckling som en del av Sverige på 1600–1700-talen.

Historia – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst I2 Gamla tiden och arvet från antiken I3 Medeltiden I4 Nya tiden – ett brytningsskede I5 Finland som en del av Sverige	Elevens intresse väcks genom att man undersöker livet i Sibbo under olika tidsperioder. Man strävar efter att kunna identifiera den betydelse som Sibbo kommuns historia och elevens egen släkts historia haft i elevens liv.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1-I5	Man utnyttjar källmaterial som gör det möjligt att eleven är delaktig och aktiv. Eleverna besöker till exempel historiska objekt i närmiljön och undersöker den egna släktens historia genom intervjuer och bilder.	K1 K2 K4 K5 K7
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1-I5	Eleverna övar att bedöma olika tolkningar av historiska uppgifter. Eleverna kan reflektera över till exempel skillnaden mellan berättelser och tolkningar som baserar sig på historiska källor.	K1 K2 K4

			K5 K6 K7
Att förstå historiska företeelser			
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1-I5	Eleverna utforskar Sibbo ås betydelse för Sibbos historia. Eleverna bekantar sig med kyrkorna och sockencentrum i Sibbo samt med fornlämningar och historiska objekt i deras egen närmiljö. Kungsvägens roll i kommunens historia betonas. Eleverna åskådliggör sina egna släktträd och strövar efter att identifiera centrala förändringar i utvecklingen av den egna släktens historia. Man är särskilt intresserad av att utforska hur de här förändringarna eventuellt återspeglar kommunens historia.	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7

Historia – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst I2 Gamla tiden och arvet från antiken I3 Medeltiden	Elevernas intresse för historia stärks genom att i tidsperioderna som utforskas söka kontaktpunkter med elevernas eget liv. Eleverna undersöker bland annat klippmålningar i Finland och tecken på människans utveckling i den egna kroppen. I undervisningen utnyttjas många olika slags informationskällor.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompeten

			s och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1-I3	I undervisningen används i mån av möjlighet mångsidiga källor, såsom textprover, bilder, kartor, föremål och platser. Eleverna utforskar till exempel Sibbesborgs betydelse för kommunens tidiga historia.	K1 K2 K4 K5 K7
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1-I3	Eleverna övar att göra och framföra olika tolkningar och slutledningar utifrån källor och informationstexter. Man betonar en kritisk inställning till tolkningar och uppmuntrar eleverna till att reflektera över olika förklaringar till historiska fenomen.	K1 K2 K4 K5 K6 K7
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1-I3	Man fokuserar på att åskådliggöra särdragen för tidsperioderna i historien och övar att förstå historiens tidsperioder till exempel i form av tidslinjer och tankekartor som innehåller centrala begrepp.	K1 K2 K3
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1-I3	Eleverna reflekterar över historiska händelser och sambandet mellan orsak och verkan till exempel i form av undervisande samtal och uppgifter som stärker färdigheterna.	K2 K4 K7
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i	I1-I3	Via sin egen närmiljö fördjupar sig eleverna i de historiska	K1

den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor		förändringarna som skett i deras eget närsamhälle. Eleverna granskar bland annat landhöjningens roll i Sibbo kommuns utveckling beaktar Sibbo ås betydelse för att bosättningen spridit sig i området. Eleverna reflekterar över kyrkans och religionens betydelse i invånarnas liv.	K2 K3 K4 K5 K6 K7
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1-I3	Eleverna vägleds att undersöka hur historiska fenomen fortsätter i förhållande till elevens egen närmiljö och den omgivande kulturtraditionen. Eleverna kan till exempel reflektera över antikens inverkan på den västerländska arkitekturen, teaterkonsten eller det demokratiska statsskicket.	K1 K2 K4 K7
Att använda historisk information			
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1-I3	Eleverna tolkar olika källor och reflekterar över orsakerna bakom förändringarna. Eleverna övar också att presentera sina egna slutledningar till exempel i verbal eller skriftlig form.	K1 K2 K4
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1-I3	Eleverna övar att tolka olika källor och reflekterar över hur till exempel nya källor kan ha ändrat tolkningarna. Eleverna kan till exempel reflektera över hur olika vetenskaper har utvecklats och hur informationen de erbjuder har påverkat våra tolkningar om ismannen Ötzi's liv.	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1-I3	Eleverna övar att identifiera förhållandet mellan orsak och verkan genom människans verksamhet. Eleverna reflekterar över till exempel omvälvningen	K2 K3 K4

		som uppfinningen av jordbruket orsakade i människornas livsstil, näringsgrenar, bosättning, kultur och samhälle.	K6 K7
--	--	--	----------

Historia – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I4 Nya tiden – ett brytningsskede I5 Finland som en del av Sverige	I undervisningen används i mån av möjlighet mångsidiga källor, såsom utdrag ur texter samt bilder, kartor, föremål och platser. Eleverna identifierar källor i sin egen hemkommun och närmiljö. Eleverna bekantar sig med till exempel miljön vid Nickby gård och kommunens byar eller Kungsvägens roll i Sibbo kommuns historia.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I4-I5	Eleverna övar att göra och framföra olika tolkningar och slutledningar. Man betonar en kritisk inställning till tolkningar och uppmuntrar eleverna till att reflektera över olika förklaringar till historiska fenomen.	K1 K2 K4 K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och	I4-I5	Man fokuserar på att åskådliggöra särdragen för tidsperioderna i historien och övar att förstå	K1

att använda därmed relaterade historiska begrepp		historiens tidsperioder till exempel i form av tidslinjer och tankekartor som innehåller centrala begrepp.	K2 K3 Vardagskompetens
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I4-I5	Eleverna vägleds att reflektera över olika orsaker till och syften för människans verksamhet. Då olika motiv åskådliggörs kan man utnyttja funktionella arbetsmetoder, såsom debatter eller simulation som sker i olika roller.	K2 K3 K4 K6 K7
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följderna av historiska händelser och företeelser	I4-I5	Eleverna reflekterar över historiska händelser och sambandet mellan orsak och verkan till exempel i form av undervisande samtal och uppgifter som stärker färdigheterna.	K2 K4 K7
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I4-I5	Eleverna reflekterar över kyrkans och religionens betydelse i invånarnas liv samt åskådliggör till exempel Kungsvägens betydelse i kommunens historia. Eleverna reflekterar över historiens förändringar ur de olika samhällsklassernas perspektiv.	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I4-I5	Eleverna vägleds att undersöka hur historiska fenomen fortsätter i förhållande till elevens egen närmiljö och den omgivande kulturtraditionen. Eleverna granskar till exempel tvåspråkigheten och kulturtraditionen i Sibbo i förhållande till Finlands historia som en del av Sverige.	K1 K2 K4 K7
Att använda historisk information			

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I4-I5	Eleverna tolkar olika källor och reflekterar över orsakerna bakom förändringarna. Eleverna övar också att presentera sina egna slutledningar till exempel i verbal eller skriftlig form.	K1 K2 K4
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I4-I5	Eleverna övar att tolka olika källor ur växlande synvinklar. De kan till exempel fördjupa sig i mötet mellan européerna och Amerikas urbefolkning genom att jämföra texter som representerar de olika parternas synvinkel.	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I4-I5	Eleverna övar att identifiera förhållandet mellan orsak och verkan genom människans verksamhet. Materialet struktureras på många olika sätt, t.ex. genom undervisande samtal, tankekartor eller diagram.	K2 K3 K4 K6 K7

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i historia

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1-I5		Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.
Att söka information om historia			

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1-I5	Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1-I5	Insikt i att historisk information kan tolkas på olika sätt	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1-I5	Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.
M5 hjälpa eleven att förstå motiven bakom människans handlingar	I1-I5	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1-I5	Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1-I5	Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1-I5	Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.
Att använda historisk information			

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1-I5	Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1-I5	Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1-I5	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

14.3.9 Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällseliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällseliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

I årskurserna 4–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen.

11 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

12 Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

13 Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön

14 Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4–6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4–6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4–6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i

årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieframgången är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Samhällslära – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4–6

Eleverna ska vägledas att identifiera sina egna påverkningsmöjligheter i det omgivande samhället och särskilt i den egna närmiljön, såsom skolvärlden eller i lokala föreningar. Bland undervisningsmetoderna framhävs träning i att påverka, konsumera och fatta beslut på ett ansvarsfullt sätt genom olika konkreta övningar, till exempel i form av rollerkar och simulation. Det är också väsentligt att lära eleverna färdigheter i att diskutera och lyssna samt stärka deras intresse för arbetslivet.

I årskurs 4–6 bekantar sig eleverna med tjänsterna och arbetslivet i Sibbo samt övar att identifiera sina rättigheter och skyldigheter som elev och som medlem av olika gemenskaper. Barnets rättigheter och begreppen jämlikhet, samhälle och demokrati är centrala innehåll i undervisningen. Eleverna övar också själva att kontrollera sin användning av pengar och reflekterar över konsumtion samt konsumtionsval i den egna vardagen. Dessutom är det viktigt att elevernas multilitteracitet- och mediefärdigheter stärks genom att de fördjupar sig i bland annat information som producerats av olika aktörer och bedömer de bakomliggande motiven. I Sibbo kommun fokuserar undervisningen i samhällslära på årskurs 4–6 även om man t.ex. reflekterar över begreppet demokrati också i årskurs fem i historieundervisningen.

Samhällslära – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet I2 Ett demokratiskt samhälle I3 Aktivt medborgarskap och påverkan I4 Ekonomisk verksamhet	Utgångspunkten för undervisningen är elevernas egna livsmiljöer och de gemenskaper de bildar. Eleverna bekantar sig med till exempel individens och familjens möjligheter att påverka i den omgivande gemenskapen och i vardagens situationer.	
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i	I1-I4	Eleverna bekantar sig med gemenskaper som är viktiga i deras erfarenhetsvärld samt med	

olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor		rättigheter och skyldigheter i anknytning till dessa. Eleverna fördjupar sig i barnens rättigheter.	
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1-I3	Eleverna reflekterar över sitt medlemskap i olika gemenskaper. Eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna ur barnrättssynpunkt samt granskar hur jämlikhet anknyter till elevernas erfarenhetsvärld.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	I1-I4	Eleverna uppmuntras till att diskutera aktuella teman och reflekterar över mediernas roll som samhällspåverkare.	K2 K4 K5 Digital kompetens
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1-I4	Eleverna bekantar sig med lokala företag i Sibbo genom till exempel företagsbesök.	K3 K4 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika	I1-I3	Eleverna undersöker synsätt och mål som verkar bakom olika informationskällor. Eleverna reflekterar över syftena som kan	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2

värden och perspektiv och har olika syften		ligga bakom bilderna som medierna framställer.	K4
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1-I3	Eleverna övar att argumentera om ämnen som anknyter till deras erfarenhetsvärld. Man kan också öva att rösta om ärenden som är gemensamma för klassen, till exempel klassens regler.	K2 K6 K7
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1-I4	Eleverna bekantar sig med att använda pengar i vardagen, att tjäna och spara pengar till exempel genom rollekar. Eleverna reflekterar över att göra val inom hållbar konsumtion.	K3 K4
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1-I3	Eleverna använder olika medier som informationskällor. Eleverna reflekterar över frågor i anslutning till informationskällor och strävar efter att identifiera säkra sätt att använda olika medier. Eleverna kan till exempel fördjupa sig i reglerna för säker och ansvarsfull användning av nätet.	K3 K4 K5 K7

Samhällslära – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället	I1 Vardagskompetens	Undervisningens synvinkel utvidgas från elevens närmiljö till det omgivande samhället.	

och för samhällslära som vetenskap	och kontroll över det egna livet I2 Ett demokratiskt samhälle I3 Aktivt medborgarskap och påverkan I4 Ekonomisk verksamhet	Eleverna bekantar sig till exempel med individens roll i olika gemenskaper. Eleverna undersöker olika minoritetsgrupper och -kulturer i Finland, särskilt med fokus på minoriteterna i Sibbo.	
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	I1-I4	Eleverna bekantar sig med hur en demokratisk gemenskap fungerar och hur de mänskliga rättigheterna fungerar som styrande princip för gemenskapen. Eleverna kan reflektera över till exempel hur likabehandling förverkligas i skolvärlden i Finland.	
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1-I3	Eleverna undersöker och övar färdigheter som olika gemenskaper förutsätter, såsom diskussions- och förhandlingsförmåga och beslutsfattande. Eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och reflekterar över jämlikhet i det finländska samhället.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	I1-I4	Man diskuterar aktuella teman och tolkar mediernas roll i samhället. Eleverna övar att använda olika medier på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna kan också öva att påverka	K2 K4 K5 Digital kompetens

		samhället via medierna till exempel i form av insändare.	
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1-I4	Man samarbetar med lokala aktörer inom arbetslivet i Sibbo. Eleverna bekantar sig med olika yrken och arbetsplatser till exempel genom att intervjua föräldrar. Eleverna undersöker hur man förtjänar och sparar pengar och konsumerar på ett ansvarsfullt sätt i vardagen.	K3 K4 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1-I3	Eleverna undersöker vilka krafter och motiv som ligger bakom olika informationskällor och samhällsaktörer. Eleverna stärker sitt kritiska grepp om informationsanskaffning samt lär sig att ifrågasätta tankar och reflektera över alternativa synsätt. Eleverna kan till exempel öva att identifiera hurdana syften som påverkar nyhetsförmedlingen.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 K4
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1-I3	Eleverna förkovrar sina konstruktiva debattfärdigheter samt övar att diskutera så att de respekterar olika åsikter. Eleverna övar också att rösta till exempel i den egna skolans "skuggval" och reflekterar över hur de kan påverka i vardagens olika gemenskaper.	K2 K6 K7
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1-I4	Elevernas förståelse om att använda pengar, förtjäna och spara stöds genom till exempel dramaövningar och simulationer. Eleverna övar att göra val som stöder hållbar konsumtion till exempel genom att göra en veckobudget för sin familj.	K3 K4

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1-I3	Eleverna utnyttjar olika medier som informationskällor. Eleverna reflekterar över frågor i anslutning till informationskällor och strävar efter att identifiera säkra sätt att använda olika medier. Eleverna kan till exempel skapa regler för säker och ansvarsfull användning av nätet.	K3 K4 K5 K7
---	-------	--	----------------------

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i samhällslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1–I4		Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	I1–I4		Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I2	Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	I1	Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1, I4	Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1-I3	Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1-I3	Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen	I2-I3	Förmåga att tillämpa	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur

penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem		grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1, I4	Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

14.3.10 Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 3–6

Eleven tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, spela, lyssna, röra sig till musik, improvisera och komponera samt genom tvärkonstnärligt arbete. Innehållet väljs så att eleverna får mångsidig insikt i olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja de lokala möjligheterna och elevernas erfarenheter.

11 Musikalisk praxis: I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

12 Musikens beståndsdelar: I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

13 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnena och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

14 Repertoar: Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. De möjligheter som konst- och kulturinrättningar och andra samarbetspartner erbjuder ska användas i undervisningen.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med tanke på studieförskriften är det viktigt

att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Musik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3–6

I musikundervisningen centrala innehåll 3 - Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället ska eleverna bekanta sig med Sibboartister: t.ex. Jan Stenfors (bl.a. Hanoi Rocks), Jukka Gustavson (bl.a. Wigwam), Soila Sariola (bl.a. Rajaton) samt Sibbo Spelmanslag som spelar gammal spelmansmusik från Sibbo.

Naturliga samarbetspartners i musikundervisningen är bl.a. Borgånejdens musikinstitut, Lilla Villan, Susimusa ry, Musiikkia Sipoossa ry samt Sipoon musiikkiyhdistys ry.

Musik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 Musikalisk praxis I2 Musikens beståndsdelar I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället I4 Repertoar	Eleverna spelar och sjunger tillsammans. Eleverna musicerar också med hjälp av en notbild som kan vara gjord av deras egna symboler. Elevernas färdigheter att fungera i grupp stärks (bl.a. gemensam puls). Målet är att eleven ska förstå sin egen roll som en del av en gemensam musikalisk helhet och betydelsen av den egna verksamheten för helheten. Genom övningen får eleverna erfarenheter av musicerandets glädje. Eleverna övar att ge positiv kamratrespons.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen,	I1-I4	Eleverna sjunger och spelar tillsammans. Eleverna tar mod till sig för att använda sin egen röst och vågar lära sig saker som till en början känns svåra, såsom nya instrument. Eleverna bygger ostinatton med kroppsrhythm. Eleverna övar speltekniker för olika instrument (t.ex. klangspel, rytminstrument, blockflöjt, piano) speltekniker.	K2

rytm-, melodi- och ackordinstrument			
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1-I4	Eleverna rör sig i takt med musiken (t.ex. genom att gå eller dansa). Eleverna uppmuntras att använda kroppen på ett helhetsbetonat sätt i det musikaliska uttrycket och de får också stimulans för detta.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1-I4	Eleverna lyssnar på musik och övar att lyssna koncentrerat. Eleverna bekantar sig med några betydande finländska musikpersoner från olika perioder (bl.a. Sibelius, Merikanto, Rautavaara). Eleverna övar att diskutera musikerfarenheter på ett konstruktivt sätt. Eleverna övar att använda musikbegrepp för att stödja sina synpunkter. Eleverna upplever och producerar olika ljudmiljöer, lyssnar, rör på sig och diskuterar.	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I4	Eleverna uppmuntras att förverkliga egna musikaliska idéer. Eleverna skapar idéer och förverkligar till exempel: - egen rapplåt (t.ex. om fiskar eller multiplikationstabeller) - ljud för ett fantasidjur de själv hittat på Eleverna använder vid behov och i mån av möjlighet också de möjligheter som teknologin erbjuder såväl inom förverkligande (t.ex. färdiga effektarkiv eller ljudlandskap som kan redigeras) som inom inspelning.	K1 K2 K5 Digital kompetens K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska	I1-I4	Eleverna bekantar sig mångsidigt med den musikaliska kulturtraditionen genom att musicera och lyssna. Ett program som	K2

upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald		är lämpligt för elevernas ålder väljs: bl.a. barnvisor, konstmusik och musik som är lämpligt för en tidpunkt eller ett tema. I mån av möjlighet bekantar sig eleverna också med Sibbomusiker, musikföreningar eller lokala möjligheter till fritidsaktivitet inom musik.	
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1-I4	Eleverna lär sig att skriva ner musik antingen med de etablerade symbolerna eller med egna symboler (t.ex. tonhöjd, tidsvärden, tempo och paus)	K4 Multilitteracitet
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	Eleverna handleds att använda instrument och musikutrustning på ett säkert sätt och så att de beaktar andra och vid behov skyddar hörseln.	K3 Vardagskompetens
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	Eleverna lär sig ställa upp mål för sitt arbete i samarbete med andra. Eleven övar på att arbeta långsiktigt och uppmuntras att utveckla sina musikaliska färdigheter. Eleven övar på olika sätt av självbedömning inom musiken.	K1

Musik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
------------------------	-------------------	-------------------	---------------------

Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 Musikalisk praxis I2 Musikens beståndsdelar I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället I4 Repertoar	Eleverna spelar och sjunger tillsammans. Eleverna musicerar också med hjälp av en notbild som kan vara gjord av deras egna symboler. Elevernas färdigheter att fungera i grupp stärks (bl.a. gemensam puls). Målet är att eleven ska förstå sin egen roll som en del av en gemensam musikalisk helhet och betydelsen av den egna verksamheten för helheten. Genom övningen får eleverna erfarenheter av musicerandets glädje. Eleverna övar att ge positiv kamratrespons.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1-I4	Eleverna sjunger och spelar tillsammans. Eleverna tar mod till sig för att använda sin egen röst och vågar lära sig saker som till en början känns svåra, såsom nya instrument. Eleverna sjunger mycket och provar också att sjunga flerstämmigt (t.ex. kanon). Eleverna övar speltekniker för olika instrument (t.ex. klangspel, rytminstrument, blockflöjt, piano) speltekniker. Eleverna kan också bekanta sig med bandinstrument (gitarr, bas, trummor).	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1-I4	Eleverna rör sig i takt med musiken (t.ex. genom att gå eller dansa). Eleverna uppmuntras att använda kroppen på ett helhetsbetonat sätt i det musikaliska uttrycket och de får också stimulans för detta.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att	I1-I4	Eleverna lyssnar på musik och övar att lyssna koncentrerat. Eleverna bekantar sig med Nordisk musik (bl.a. folkmusik, kostmusik, populärmusik)	K2

analysera och berätta om vad hen hört		och med personer från olika tidsepoker (t.ex. Grieg). Eleverna övar att diskutera musikerfarenheter på ett konstruktivt sätt. Eleverna övar att använda musikbegrepp för att stödja sina synpunkter. Eleverna upplever och producerar olika ljudmiljöer, lyssnar, rör på sig och diskuterar.	
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I4	Eleverna uppmuntras att förverkliga egna musikaliska idéer. Eleverna skapar idéer och förverkligar till exempel: - en egen sång (t.ex. om den egna klassen, julen eller sommaren) - ljudlandskap och/eller effekter till en animation eller teaterpjäs Eleverna använder vid behov och i mån av möjlighet också de möjligheter som teknologin erbjuder såväl inom förverkligande (t.ex. färdiga effektarkiv eller ljudlandskap som kan redigeras) som inom inspelning.	K1 K2 K5 Digital kompetens K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1-I4	Eleverna bekantar sig mångsidigt med den musikaliska kulturtraditionen genom att musicera och lyssna. Ett program som är lämpligt för elevernas ålder väljs: bl.a. barnvisor, konstmusik och musik som är lämpligt för en tidpunkt eller ett tema. Eleverna reflekterar över hur musik påverkar vårt liv (t.ex. känslor, fester, bakgrundsmusik).	K2

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1-I4	Eleverna lär sig att skriva ner musik antingen med de etablerade symbolerna eller med egna symboler (t.ex. tonhöjd, tidsvärden, tonnamn, tempo, paus, formstrukturer, dynamik).	K4 Multilitteracitet
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	Eleverna reflekterar över hur musiken påverkar oss (till exempel hjärtslagen och känslorna). Eleverna reflekterar över hur man skulle kunna utnyttja det här i vardagen till exempel för att stödja idrott, insomning eller koncentration. Eleverna handleds att använda instrument och musikutrustning på ett säkert sätt och så att de beaktar andra och vid behov skyddar hörseln.	K3 Vardagskompetens
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	Eleverna övar en musikföreställning som de själv ställer målen för och senare utvärderar. Eleven uppmuntras till att arbeta långsiktigt och eleven handleds att nå ett finslipat slutresultat.	K1

Musik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Delaktighet			

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 Musikalisk praxis I2 Musikens beståndsdelar I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället I4 Repertoar	Eleverna spelar och sjunger tillsammans. Eleverna musicerar också med hjälp av en notbild som kan vara gjord av deras egna symboler. Eleverna stärker sina färdigheter att fungera i grupp för att uppnå ett gemensamt musikalliskt mål. Genom övningen får eleverna erfarenheter av musicerandets glädje. Eleverna övar att ge positiv och konstruktiv kamratrespons.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1-I4	Eleverna sjunger och spelar tillsammans. Eleverna strävar efter att använda sin röst på ett naturligt sätt och man uppmuntrar unga som är förbryllade över målbrottet bl.a. genom improvisationsövningar. Eleverna övar att spela olika instrument, och de spelar också ackordinstrument (t.ex. gitarr, piano) och andra bandinstrument (t.ex. bas och trummor). Eleverna övar i mån av möjlighet också att sjunga i mikrofon.	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1-I4	Eleverna rör sig i takt med musiken (t.ex. genom att gå eller dansa). Eleverna uppmuntras att använda kroppen på ett helhetsbetonat sätt i det musikaliska uttrycket och de får också stimulans för detta.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1-I4	Eleverna lyssnar på musik och övar att lyssna koncentrerat. Eleverna bekantar sig med orkesterinstrument och lär sig de traditionella instrumentgrupperna. Eleverna diskuterar hurdana erfarenheter, fantasiupplevelser och känslor som musiken skapar. Eleverna övar att använda musikbegrepp för att stödja sina synpunkter.	K2

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I4	Eleverna uppmuntras att producera egen musik. Eleverna skapar idéer och förverkligar till exempel: - en egen rapplåt (t.ex. om en historisk person eller ämne inom miljöläran) - ljudlandskap och/eller effekter till en animation eller teaterpjäs Eleverna använder vid behov och i mån av möjlighet också de möjligheter som teknologin erbjuder såväl inom förverkligande (t.ex. färdiga effektarkiv eller ljudlandskap som kan redigeras) som inom inspelning.	K1 K2 K5 Digital kompetens K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1-I4	Eleverna bekantar sig med den musikaliska kulturtraditionen. Eleverna reflekterar över hur musik klassificeras, t.ex. konstmusik och popmusik. Eleverna bekantar sig med några grundläggande verk och kompositörer inom konstmusik från olika tidsperioder (t.ex. Bach, Mozart, Beethoven, Sibelius). I mån av möjlighet bekantar sig eleverna också med Sibbomusiker, musikföreningar eller lokala möjligheter till fritidsaktivitet inom musik.	K2
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1-I4	Eleverna lär sig att skriva ner musik antingen med de etablerade symbolerna eller med egna symboler (t.ex. tonhöjd, tidsvärden, tonnamn, formstrukturer, dynamik).	K4 Multilitteracitet
Välbefinnande och säkerhet i musik			

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	Eleverna handleds att använda instrument och musikutrustning på ett säkert sätt och så att de beaktar andra och vid behov skyddar hörseln.	K3 Vardagskompetens
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	Eleverna övar på att ställa upp lämpliga mål och utvärderar deras förverkligande i musiken. Eleven uppmuntras att arbeta långsiktigt och eleven handleds att nå ett finslipat slutresultat.	K1

Musik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 Musikalisk praxis I2 Musikens beståndsdelar I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället	Eleverna spelar och sjunger tillsammans. Eleverna musicerar också med hjälp av en notbild som kan vara gjord av deras egna symboler. Eleverna stärker sina färdigheter att fungera i grupp för att uppnå ett gemensamt musikaliskt mål. Genom övningen får eleverna erfarenheter av musicerandets glädje. Eleverna övar	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och

	I4 Repertoar	att ge positiv och konstruktiv kamratrespons.	bidra till en hållbar framtid
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1-I4	Eleverna sjunger och spelar tillsammans. Eleverna strävar efter att använda sin röst på ett naturligt sätt och man uppmuntrar unga som är förbryllade över målbrottet bl.a. genom improvisationsövningar. Eleverna övar att spela olika instrument, och de spelar också ackordinstrument (t.ex. gitarr, piano) och andra bandinstrument (t.ex. bas och trummor). Eleverna övar i mån av möjlighet också att sjunga i mikrofon.	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1-I4	Eleverna rör sig i takt med musiken (t.ex. genom att gå eller dansa). Eleverna uppmuntras att använda kroppen på ett helhetsbetonat sätt i det musikaliska uttrycket och de får också stimulans för detta.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1-I4	Eleverna lyssnar på musik och övar att lyssna koncentrerat. Eleverna lär sig att namnge tonlägena inom sångmusiken (S, A, T, B). Eleverna bekantar sig med världsmusiken. Eleverna diskuterar Eleverna diskuterar hurdana erfarenheter, fantasiupplevelser och känslor som musiken skapar. Eleverna övar att använda musikbegrepp för att stödja sina synpunkter.	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt,	I1-I4	Eleverna uppmuntras att producera egen musik. Eleverna skapar idéer och förverkligar till exempel:	K1 K2

även med hjälp av digitala verktyg		- en egen sång (t.ex. en julsång eller en avskedssång) - en reklamjingle för en påhittad produkt Eleverna använder vid behov och i mån av möjlighet också de möjligheter som teknologin erbjuder såväl inom förverkligande (t.ex. färdiga effektarkiv eller ljudlandskap som kan redigeras) som inom inspelning.	K5 Digital kompetens K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1-I4	Eleverna bekantar sig med den musikaliska kulturtraditionen. Eleverna reflekterar över hur musik klassificeras t.ex. musik från olika kulturer och olika användningsändamål för musik. Eleverna reflekterar över hur musik påverkar vårt liv (t.ex. fester, filmer, affärer, musikbusinessen).	K2
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1-I4	Eleverna lär sig att skriva ner musik antingen med de etablerade symbolerna eller med egna symboler (t.ex. ackord/ tonnamn).	K4 Multilitteracitet
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	Eleverna handleds att använda instrument och musikutrustning på ett säkert sätt och så att de beaktar andra och vid behov skyddar hörseln. Eleven handleds att använda musik som stöd för det egna välbefinnandet.	K3 Vardagskompetens

Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	Eleven uppmuntras att bedöma sina framsteg och sitt kunnande på olika sätt. Eleverna övar en musikföreställning som är tillräckligt krävande och som de själv ställer målen för och senare utvärderar. Under processens gång blir eleven rutinerad i att genomföra sin egen andel och får erfarenhet av att arbeta långsiktigt.	K1

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i musik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1-I4	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1-I4	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1-I4	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1-I4	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I4	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1-I4	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1-I4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

14.3.11 Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 3–6

Målen för undervisning i bildkonst närmar man sig genom sina egna bildkulturer, omgivningens bildkulturer och genom att utforska konstens världar. Innehållsområdena kompletterar varandra och i undervisningen granskar man också deras inbördes förhållande. Utgångspunkter vid valet av innehåll är verk, alster och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevanta för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att delta vid val av innehåll i undervisningen, bildsamlingar, arbetsmetoder och redskap. Vid val av redskap utgår man från lokala möjligheter

11 Egna bildkulturer: Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

12 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

13 Konstens olika världar: Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmannas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Karaktären i det konstnärliga lärandet att lära sig enskilt och tillsammans stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna

och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt.Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons man ger eleven i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Responsen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Eleven ska handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att följa upp elevens framsteg vad gäller utvecklingen av färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder.

Bildkonst – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3–6

Det viktigaste i undervisningen i bildkonst är att uppmuntra eleverna att skapa konst i olika former. Eleverna sig med de olika områdena inom bildkonst och övar att använda olika arbetsmetoder och verktyg samt bildkomposition. För att elevernas bildtänkande ska utvecklas är det viktigt att de i sitt arbete övar att göra visuella val. Elevernas färdigheter att uttrycka sina visuella observationer, tankar, känslor eller drömmar utvecklas då de lär sig att göra val.

De viktigaste materialen och redskapen: olika ritredskap och penslar, färgkritor, vattenfärger, täckfärger, lera, olika papper och papp, returmaterial, foto- eller videokamera samt dator.

De viktigaste arbetsmetoderna: blyerts- och kolteckningsteknik, kritteknik, vattenfärgsteknik, täckfärgsteknik (gouache), tryckmetoder (grafik), konstruktion och formgivning (lera, papp, returmaterial), foto, video, digital bildbehandling, konst och graffiti.

Eleverna kan på olika sätt sammanställa en konstportfölj med bekanta konstverk och uppgifter. Portföljarbetet fortsätter i årskurs 3–6. Portföljen är en kollektion av elevens arbeten och tillhörande övningar, stimulansbilder, skisser osv. Det finns två typer av portföljer – en basportfölj (innehåller allting som anknyter till arbetet) och en provportfölj (en utvald översikt av det egna arbetet)

Bildkonst – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Att iaktta och tänka visuellt			

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1 Egna bildkulturer I2 Bildkulturer i omgivningen I3 Konstens olika världar	Eleverna gör observationer om naturen, arkitekturen och föremålsmiljön. Eleverna övar en process för att skapa visuella idéer (kritiklös brainstorming i syfte att skissera, idéerna sparas och läggs fram, granska, välja, skissera och förverkliga idéer). Olika slags ict-utrustning och -program används som hjälp i undervisningen (digikamera, pekplatta, dator, kamerapenna, bildbehandling m.m.).	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1-I3	Man skapar en trygg miljö där eleverna kan berätta om sina egna bilder för de andra. Eleverna bekantar sig med en miljö i Sibbo och begrundar vem som har planerat miljön (arkitektens, planerarens och formgivarens yrken)	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	I1-I3	Portföljen med elevens egen visuella produktion uppdateras. Eleverna tar ansvar för de gemensamma arbetsredskapen och arbetsmiljön.	K2 K3 K4 K5
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1-I3	Man upprätthåller skapandets glädje och strävar efter att hitta ett lämpligt sätt för var och en att skapa bilder.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter	I1-I3	Eleverna uppmuntras att lägga märke till hur deras aktivitet påverkar arbetets framskridande samt att lära sig att känna igen sina egna styrkor. Eleverna arbetar	K1 K3

självständigt och tillsammans med andra		med egna bildmappar och samarbetar med andra i visuella projekt.	K5
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	I1-I3	Eleverna gör olika övningar med avgränsning, bildstorlek och bildvinklar. Elevernas arbeten läggs fram som bildkonstutställningar. Genom bilder kan eleverna påverka den egna klassen och skolan.	K1 K2 K4 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I1-I3	Eleverna lär sig fler begrepp inom bildkonsten. Eleverna granskar bilder ur olika synvinklar (t.ex. med tanke på komposition).	K1 K2 K4 K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1-I3	Konst och bilder som en del av tidsperioder. Konst från den Gyllene eran i Finland.	K1 K4 K5 K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1-I3	Eleverna bekantar sig med den finska konsten som inspirationskälla, t.ex. Kalevala, Edelfelt.	K1 K2 K5 K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1-I3	Eleverna gör egna observationer i omgivningen, t.ex. genom att fotografera. Eleverna bekantar sig med arbetet som konstnär.	K3 K4 K6 K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1-I3	Eleverna lär sig att värdesätta och respektera sina egna bildkulturer. Eleverna väljer arbetsmaterial enligt hållbar utveckling.	K1 K2 K4 K7

Bildkonst – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1 Egna bildkulturer I2 Bildkulturer i omgivningen I3 Konstens olika världar	Eleverna gör observationer om naturen, arkitekturen och föremålsmiljön. Eleverna övar en process för att skapa visuella idéer (kritiklös brainstorming i syfte att skissera, idéerna sparas och läggs fram, granska, välja, skissera och förverkliga idéer). Olika slags ikt-utrustning och -program används som hjälp i undervisningen (digikamera, pekplatta, dator, kamerapenna, bildbehandling mm.).	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1-I3	Man skapar en trygg miljö där eleverna kan berätta om sina egna bilder för de andra. Eleverna bekantar sig med en miljö i Sibbo och begrundar vem som har	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5

		planerat miljön (arkitektens, planerarens och formgivarens yrken)	K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	I1-I3	Portföljen med elevens egen visuella produktion uppdateras. Eleverna tar ansvar för de gemensamma arbetsredskapen och arbetsmiljön.	K2 K3 K4 K5
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1-I3	Man upprätthåller skapandets glädje och strävar efter att hitta ett lämpligt sätt för var och en att skapa bilder.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1-I3	Eleverna uppmuntras att lägga märke till hur deras aktivitet påverkar arbetets framskridande samt att lära sig att känna igen sina egna styrkor. Eleverna arbetar med egna bildmappar och samarbetar med andra i visuella projekt.	K1 K3 K5
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	I1-I3	Eleverna gör olika övningar med avgränsning, bildstorlek och bildvinklar. Elevernas arbeten läggs fram som bildkonstutställningar. Genom bilder kan eleverna påverka den egna klassen och skolan.	K1 K2 K4 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att iakttä bilder ur olika	I1-I3	Eleverna lär sig fler begrepp inom bildkonsten. Eleverna granskar bilder ur	K1

perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion		olika synvinklar (t.ex. med tanke på komposition).	K2 K4 K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1-I3	Konst och bilder som en del av tidsperioder. Konst från den gyllene eran i Norden.	K1 K4 K5 K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1-I3	Eleverna lär sig identifiera och datera bilder från olika tidsperioder.	K1 K2 K5 K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1-I3	Eleverna gör egna observationer i omgivningen, t.ex. genom att fotografera. Eleverna bekantar sig med arbetet som konstnär.	K3 K4 K6 K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1-I3	Eleverna lär sig att värdesätta och respektera sina egna bildkulturer. Eleverna väljer arbetsmaterial enligt hållbar utveckling.	K1 K2 K4 K7

Bildkonst – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1 Egna bildkulturer I2 Bildkulturer i omgivning I3 Konstens olika världar	Eleverna övar på den visuella idéprocessen (t.ex. skissa och brainstorming okritiskt, ta vara på och visa upp idéer, granska idéer, välja, skissa upp, förverkligande av idéer) Eleverna ifrågasätter, arbetar med ömsesidigt lärande, uppmuntras till experiment och att acceptera misslyckanden, arbetar med bildkonstens acceptans och att det inte bara finns en rätt lösning eller svar. Eleven hittar konkret hjälp vid t.ex. teckning eller med användning av instruktionsvideor. Eleven arbetar med tidshantering, framsteg i olika arbetsfaser och självbedömning. Fiktion och fakta, kritisk bildlitteracitet i olika medier, mångsidiga uttrycksmetoder, den egna mediepresentationen samt ansvarsfull och säker användning av sociala medier.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1-I3	Eleverna uppdaterar sina egna visuella portföljer. Mångsidiga uttryckssätt, positiva och kulturella fenomen i tiden, kontakter mellan skolorna och internationella kontakter.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M3 inspirera eleven att uttrycka sina	I1-I3	Eleverna observerar omgivningen och diskuterar om sina observationer, de utvidgar observationerna av	K2

iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt		omgivningen med hjälp av informationsteknik, t.ex. besök på museum via nätet. Bilders tillförlitlighet, bildmanipulationer, nyhetsbilder och aktuella mediebilder. Eleverna bekantar sig med yrken inom visuella branscher.	K3 K4 K5
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1-I3	Eleverna lär sig att lägga till mångsidighet i det egna uttrycket genom exempel från konsten. Mångsidigare uttryck genom att följa innehållet i de övriga läroämnena, t.ex. avbildningen av människor i konst från gamla tiden, antiken eller medeltiden Eleverna tar ansvar för de gemensamma arbetsredskapen och arbetsmiljön samt sköter om utrustningen.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1-I3	Eleverna får öva de olika skedena inom visuellt arbete (processen för att skapa visuella idéer): från kreativt, vilt idéskapande genom skissering till ett slutresultat enligt de egna målen och uppskattande feedback. Eleverna arbetar med egna bildmappar och samarbetar med andra i visuella projekt. Genom portfoliodokumentering kan den egna utvecklingen skönjas. Eleverna gör en kopia av ett konstverk, t.ex. undersöka ljus och skugga, bestämma hur högt målet ska ställas, finslipa den tekniska färdigheten.	K1 K3 K5
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	I1-I3	Grunderna inom bildkomposition; spänningar i bilden, t.ex. uppe/nere, i mitten/det gyllene snittet, lodrät/vågrät/diagonal osv. Budskap i bilder, sändare och mottagare, bildtyper, att förstå bildens syfte.	K1 K2 K4 K7 Förmåga att delta, påverka och

			bidra till en hållbar framtid
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I1-I3	Att blanda bildtyper, t.ex. reklam i en konstbild, en egen bild från de sociala medierna som löpsedelbild osv. Eleverna reflekterar över svar på frågorna: Varför har en viss bild gjorts? Varför är ett visst fenomen konst? Eleverna bekantar sig med bildredigering och reflekterar över bilders sanningsvärde.	K1 K2 K4 K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1-I3	Konst och bilder som en del av tidsperioden, samarbete med de övriga läroämnena. Konsthistoria: Varför har man gjort bilder under olika tidsperioder? Vad påverkar tidsperiodens bilduttryck, t.ex. antiken	K1 K4 K5 K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1-I3	Eleverna lever sig in i andra människors ställning i olika tidsperioder på ett lekfullt sätt och utifrån uppgifter som finns om dem, t.ex. ett självporträtt från antiken, ett självporträtt ur framtiden, aktuella konstnärer	K1 K2 K5 K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1-I3	Eleverna övar bildanalys. Begrepp som estetik, ekologi och etik tas upp. T.ex. vad är konst? Är det vackra alltid etiskt?	K3 K4 K6 K7

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1-I3	Att lära sig av bilder från andra bildkulturer: att känna igen symboler. Som exempel används artister som i sin egen produktion beaktar hållbar utveckling. Elevenna bekantar sig med en eller flera konstnärer som beaktar hållbar utveckling i sitt arbete. Upphovsrätter.	K1 K2 K4 K7
--	-------	---	----------------------

Bildkonst – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1 Egna bildkulturer I2 Bildkulturer i omgivning I3 Konstens olika världar	Elevenna övar på den visuella idéprocessen (t.ex. skissa och brainstorming okritiskt, ta vara på och visa upp idéer, granska idéer, välja, skissa upp, förverkligande av idéer) Elevenna ifrågasätter, arbetar med ömsesidigt lärande, uppmuntras till experiment och att acceptera misslyckanden, arbetar med bildkonstens acceptans och att det inte bara finns en rätt lösning eller svar. Eleven hittar konkret hjälp vid t.ex. teckning eller med användning av instruktionsvideor. Eleven arbetar med tidshantering, framsteg i olika arbetsfaser och självbedömning. Fiktion och fakta, kritisk bildlitteracitet i olika medier, mångsidiga uttrycksmetoder, den egna mediepresentationen samt ansvarsfull och säker användning av sociala medier.	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1-I3	Eleverna uppdaterar sina egna visuella portföljer. Mångsidiga uttryckssätt, positiva och kulturella fenomen i tiden, kontakter mellan skolorna och internationella kontakter.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K4 K5 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	I1-I3	Eleverna observerar omgivningen och diskuterar om sina observationer, de utvidgar observationerna av omgivningen med hjälp av informationsteknik, t.ex. besök på museum via nätet. Bilders tillförlitlighet, bildmanipulationer, nyhetsbilder och aktuella mediebilder. Eleverna bekantar sig med yrken inom visuella branscher.	K2 K3 K4 K5
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1-I3	Eleverna lär sig att lägga till mångsidighet i det egna uttrycket genom exempel från konsten. Mångsidigare uttryck genom att följa innehållet i de övriga läroämnena, t.ex. konst från renässansen eller, Sveriges stormaktstid. Eleverna tar ansvar för de gemensamma arbetsredskapen och arbetsmiljön samt sköter om utrustningen.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1-I3	Eleverna får öva de olika skedena inom visuellt arbete (processen för att skapa visuella idéer): från kreativt, vilt idéskapande genom skissering till ett slutresultat enligt de egna målen och uppskattande feedback. Eleverna arbetar med egna bildmappar och	K1 K3 K5

		samarbetar med andra i visuella projekt. Genom portfoliodokumentering kan den egna utvecklingen skönjas. Eleverna gör en kopia av ett konstverk från valfri del av världen. t.ex. undersöka ljus och skugga, bestämma hur högt målet ska ställas, finslipa den tekniska färdigheten.	
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	I1-I3	Grunderna inom bildkomposition; spänningar i bilden, t.ex. uppe/nere, i mitten/det gyllene snittet, lodrät/vågrät/diagonal osv. Budskap i bilder, sändare och mottagare, bildtyper, att förstå bildens syfte.	K1 K2 K4 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I1-I3	Att blanda bildtyper, t.ex. reklam i en konstbild, en egen bild från de sociala medierna som löpsedelbild osv. Eleverna reflekterar över svar på frågorna: Varför har en viss bild gjorts? Varför är ett visst fenomen konst? Eleverna bekantar sig med bildredigering och reflekterar över bilders sanningsvärde.	K1 K2 K4 K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och	I1-I3	Konst och bilder som en del av tidsperioden, samarbete med de övriga läroämnena. Konsthistoria: Varför har man gjort bilder under olika tidsperioder? Vad påverkar tidsperiodens bilduttryck, t.ex. renässansens?	K1 K4 K5 K6

kulturella faktorer påverkar bilder			
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1-I3	Eleverna lever sig in i andra människors ställning i olika tidsperioder på ett lekfullt sätt och utifrån uppgifter som finns om dem, t.ex. ett självporträtt från renässansen, ett självporträtt ur framtiden, aktuella konstnärer. Eleverna behandlar någon annan bildkultur än den västerländska, t.ex. det kinesiska nyåret	K1 K2 K5 K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1-I3	Eleverna övar bildanalys. Begrepp som estetik, ekologi och etik tas upp. T.ex. vad är konst? Är det vackra alltid etiskt?	K3 K4 K6 K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1-I3	Att lära sig av bilder från andra bildkulturer: att känna igen symboler. Som exempel används artister som i sin egen produktion beaktar hållbar utveckling. Eleverna bekantar sig med en eller flera konstnärer som beaktar hållbar utveckling i sitt arbete. Upphovsrätter.	K1 K2 K4 K7

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i bildkonst

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1-I3	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1-I3	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	I1-I3	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt.
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1-I3	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1-I3	Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella	I1-I3	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

uttryckssätt för att påverka i sina bilder			
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I1-I3	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1-I3	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1-I3	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1-I3	Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1-I3	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

14.3.12 Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärdas kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvis- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 3–6

Innehållet i de olika delområdena används för att utforma större helheter med aktuella och mångsidiga pedagogiska uppgifter för de olika årskurserna. Innehållet väljs så att eleven får kunskap om olika material och slöjdmetoder och lär sig att förstå och fördomsfritt tillämpa dem genom att dra nytta av sådant de lärt sig i andra läroämnen och lärmiljöer.

I1 Innovation: Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

12 Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

13 Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

14 Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

15 Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

16 Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformar för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnesgränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetssätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande. Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons som eleverna får ska vara handledande och uppmuntrande och grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet. Dokumentationen av processens olika faser utnyttjas som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges positiv respons på sina framsteg och uppmuntras att utöka och fördjupa sina färdigheter. Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet men också mångsidigt på hur elevernas kunskaper och färdigheter i slöjd utvecklats. I samband med utvärderingssamtal och annan respons anvisas eleverna mål för utveckling och vägledning för hur prestationen kan utvecklas. Eleverna ska delta i bedömningen genom att erbjudas olika sätt att utvärdera sitt eget och sina klasskamraters arbete. Eleverna kan ges möjlighet att presentera och utvärdera grupparbeten och arbetsresultat för att lära sig att framträda, att presentera information tydligt och klart, uppskatta andras arbete och utveckla förmågan att ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att iaktta slöjdprocessen i sin helhet, hur eleverna arbetar med olika material, hur smidigt arbetet löper, kvaliteten på produkterna, och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnen.

Slöjd – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3–6

Innehållen i undervisningen i handarbete är inte indelade i tekniskt arbete och textilarbete. I undervisningen ska användas både metoder inom tekniskt arbete och textilarbete. Ett visst material, teknik, verktyg/maskin eller produkt är inte som sådant en utgångspunkt för planeringen av undervisningen, utan meningen är att skapa lärområden som är mer omfattande, anknyter till elevens egen livsvärld och är aktuella, tar ställning och prövar och där man använder arbetsmetoder ur både tekniskt arbete och textilarbete.

Det finns inte enbart en enda modell för att ordna undervisningen i handarbete, utan undervisningen kan ordnas på olika sätt. Skolorna kan precisera sina egna genomförandesätt i sina läsårsplaner. Läroplansgrunderna förutsätter inte att arbetsmetoderna fördelas jämnt. Elevernas intressen kan framhållas genom till exempel val av ämnen för arbetena samt avgränsning av materialen, och det här förutsätter inte att man gör ett traditionellt val mellan tekniskt arbete och textilarbete. Eleverna kan studera enligt läroplansgrunderna så att de under årskurshelheten 3–6 studerar alla innehåll i handarbete och bekantar sig med alla arbetsmetoder men också betonar sådana arbetsmetoder de önskar.

Slöjd – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och	I1 Innovation I2 Planering I3 Prövning I4 Tillverkning I5 Tillämpning	Eleven uppmuntras att komma med egna inspirerande idéer. Eleven handleds till att leta efter konkreta situationer i det egna livet som hen försöker lösa med hjälp av handarbete. Eleven stärker sina förmågor och sitt kunnande i de tekniker som hen redan	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

lokalt förankrat slöjdarbete	I6 Dokumentering och bedömning	behärskar och vid användningen av primära verktyg. Eleven bekantar sig med och övar nya tekniker och arbetssätt. Till exempel: - virkning: hur man håller i virknålen (virkgrepp), virkning av luftmaskor och/eller fasta maskor - principer för vävning med vävram - principer för maskinsömnad: symaskin och dess delar, att trä symaskinen, eleven prövar på olika sömmar - principer för utformande av en produkts konstruktion bl.a. med hjälp av ett mönster - principer för ytbehandling och mönsterprägling, t.ex. genom att färga, prägla eller brodera ytan med olika stygn - nåltovning och/eller våttovning - hyvling, täljning - ytbehandling - fogar - användning av återvinningsmaterial	
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1-I6	Eleven handleds till att känna igen de olika delarna av en handarbetsprocess: 1. planering från den första idén till en genomförbar idé 2. själva arbetet och bedömning	K1 K5 Digital kompetens

		3. dokumentering. För att lära sig planering ska eleverna göra iakttagelser och analysera föremål: deras form, yta, storlek, färg, material och hur dessa faktorer påverkar produktens användning och utseende.	
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1-I4	Eleven övar på att planera och producera ett föremål ensam eller i grupp. Eleven planerar minst några detaljer av sitt eget arbete. Eleven övar på att dokumentera sin plan verbalt och/eller visuellt samt med siffror, dvs. genom att använda t.ex. mått, mängder eller skalor. Läraren leder arbetet och eleverna använder läromaterial under handledning.	K2 K4 Multilitteracitet K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	Eleverna bekantar sig med olika handarbetsverktyg och lär sig vad de används för. Eleverna bedömer hur materialen lämpar sig för olika arbeten. Eleverna utforskar miljön och tänker på vardagsföremål och deras materiella ursprung (metall, plast, glas, papper, tyg, sten osv.). Eleverna bekantar sig med handarbetsmaterialens egenskaper, användning och återvinning samt lär sig hur materialen tas ur bruk.	K4 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet	I1-I5	Eleverna övar på att arbeta på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna lär sig ta hand om sina egna och skolans läromedel, sköta klassrummets	K3 Vardagskompetens

och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap		ordning och renlighet samt förvara sitt eget handarbete på ett ändamålsenligt sätt (ordningsregler för slöjdklassrummet). Eleverna övar sig på att använda handarbetsverktyg på ett säkert sätt: hurdana risker och faror förknippas med handarbetet och hur kan man skydda sig mot dem? Eleverna övar sig på att ta ansvar för och genomföra det egna arbetet. Genom att: - mäta, markera och skära - använda mönster - öva på olika sätt för behandling av tråd/garn - använda virknålar - sy med symaskin - öva på olika sätt att skapa tygmönster - öva på att modellera med massa/pasta - behandla ull - öva på träbearbetning och ytbehandling.	K6
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	Undervisningshelheterna ska ge eleverna möjlighet att känna sig skickliga och få dem att glädjas över arbetet. Eleven övar på att bedöma och sätta värde på sin egen handarbetsprocess samt ge konstruktiv kamratrespons till andra.	K1 K4 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

		Eleverna övar sig att dokumentera handarbetsprocessen där eleven berättar om sitt handarbete och sina idéer både verbalt och med hjälp av bilder. De planerade och genomförda arbetena fotograferas när de är färdiga.	
--	--	--	--

Slöjd – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1 Innovation I2 Planering I3 Prövning I4 Tillverkning I5 Tillämpning I6 Dokumentering och bedömning	Eleven uppmuntras att komma med egna inspirerande idéer. Eleven handleds till att leta efter konkreta situationer i det egna livet som hen försöker lösa med hjälp av handarbete. Eleven stärker sina förmågor och sitt kunnande i de tekniker som hen redan behärskar och vid användningen av primära verktyg. Eleven bekantar sig även med nya tekniker och arbetssätt. Till exempel: - principerna för stickning: grepp om arbetet, hur man lägger upp maskor och räta maskor (rätstickning) - principerna för maskinsömnad: att trä symaskinen, sömmar, sömsmåner, hur man avslutar sömmarna, uppslag - maskinbroderi	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

		- hur man syr fast olika fästdon, t.ex. knappar - hur man använder mönster - principer för ytbehandling och mönsterprägling, t.ex. genom att färga, prägla eller brodera ytan med olika stygn - nåltovning och/eller våttovning - hyvling, täljning - ytbehandling - fogar - användning av återvinningsmaterial - mejsling - ytbehandling - bockning, kantning, falsning - öppen/sluten strömkrets	
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1-I6	Eleven handleds till att känna igen de olika delarna av en handarbetsprocess: 1. planering från den första idén till en genomförbar idé 2. själva arbetet och bedömning 3. dokumentering. Eleverna övar sig på att dokumentera handarbetsprocessen där eleven berättar om sitt handarbete och sina idéer både verbalt och med hjälp av bilder. Dokumenteringen kan genomföras t.ex. som en digital portfolio.	K1 K5 Digital kompetens

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1-I4	Eleven övar på att planera och producera ett föremål ensam eller i grupp. Eleven får handledning i hur hen ska beakta produktens användning, ekonomiska aspekter och tillgängliga material när hen utarbetar sin plan. För att lära sig planering ska eleverna göra iakttagelser och analysera föremål: deras form, yta, storlek, färg, material och hur dessa faktorer påverkar produktens användning och utseende. Eleven övar på att dokumentera sin plan verbalt och/eller visuellt samt med siffror, dvs. genom att använda t.ex. mått, mängder eller skalor. Eleven styrs till att utforska och experimentera ensam eller i grupp och på så sätt bedöma och välja ett lämpligt produktionssätt och arbetsordning för sitt arbete. Läraren leder arbetet och eleverna använder läromaterial under handledning.	K2 K4 Multilitteracitet K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	Eleverna bekantar sig med olika handarbetsverktyg och lär sig vad de används för. Till exempel: sax, synål, tapisserinål, säkerhetsnål, sprättkniv, stickor, virknål, tovningsnål, olika verktyg för att ta mått och markera med Eleverna bekantar sig med hur olika material lämpar sig för olika arbeten. Till exempel: ylle, bomull, filt, fleeceull, stickat tyg.	K4 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1-I5	Eleverna övar på att arbeta på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna lär sig ta hand om sina egna och skolans läromedel, sköta klassrummets ordning och renlighet samt förvara sitt eget handarbete på ett ändamålsenligt sätt (ordningsregler för slöjdklassrummet). Eleverna övar sig på att använda handarbetsverktyg på ett säkert sätt: hurdana risker och faror förknippas med handarbetet och hur kan man skydda sig mot dem? Eleverna övar sig på att ta ansvar för och genomföra det egna arbetet. Genom att: - mäta, markera, skära och sammanfoga på olika sätt - använda mönster - öva på olika sätt för behandling av tråd/garn - använda virknål och stickor - sy med symaskin - öva på olika sätt att skapa tygmönster - öva på att modellera med massa/pasta - behandla ull - öva på träbearbetning och ytbehandling	K3 Vardagskompetens K6
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och	I6	Undervisningshelheterna ska ge eleverna möjlighet att känna sig	K1

granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt		skickliga och få dem glädjas över arbetet. Eleven övar på att bedöma och sätta värde på sin egen handarbetsprocess samt ge konstruktiv kamratrespons till andra.	K4 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
--	--	--	--

Slöjd – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1 Innovation I2 Planering I3 Prövning I4 Tillverkning I5 Tillämpning I6 Dokumentering och bedömning	Eleverna uppmuntras att planera arbeten enligt sina egna önskemål och behov och med hjälp av olika handarbetstekniker. Eleverna stärker sitt kunnande i de tekniker som de redan behärskar och lägger till nya kunskaper. Enligt de föremål som eleven planerar kan hen använda bland annat följande tekniker och innehåll: - virkning: stolpar och andra mer avancerade grundmaskor, - stickning: utöver räta maskor även aviga maskor - sömnadsprojekt med flera faser, att rita mönster och klippa tyg	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

		- att sy blyxtlås och knapphål, reparera kläder - broderi, t.ex. - broderi för hand med olika broderistyg eller applikation - textiltryck, t.ex. ramtryck, design och tryckning av tygmönster - att skära metall - eltekniska baskomponenter, mjuklödning - ytbehandlingar - i mån av möjlighet även vävning, lappteknikarbeten, läderarbeten m.m.	
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1-I6	Eleven får handledning i att känna igen de olika faserna i en handarbetsprocess (idéfas, planering, tillverkning och bedömning) samt att dokumentera processen på olika sätt. Eleven får hjälp i att förstå hur dokumentering kan användas som ett viktigt verktyg för att beskriva, bedöma och förvara handarbetsprocessen. Eleven övar på att dokumentera handarbetsprocessen i sin helhet på en elektronisk plattform.	K1 K5 Digital kompetens
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på	I1-I4	Eleven övar på att planera och producera ett föremål ensam eller i grupp. Eleven får handledning i hur hen ska beakta produktens	K2 K4 Multilitteracitet K5

sina egna estetiska och tekniska lösningar		användning och funktionalitet, tillgängliga material samt ekonomiska och ekologiska aspekter och produktens estetiska värde när hen planerar och tillverkar sitt föremål. För att lära sig planering ska eleverna göra iakttagelser och analysera föremål: deras form, yta, storlek, färg, material och hur dessa faktorer påverkar produktens användning och utseende. Eleven övar på att dokumentera sin plan verbalt och/eller visuellt samt med siffror, dvs. genom att använda t.ex. mått, mängder eller skalor. Eleven övar på att beskriva tredimensionella föremål och rita tekniska ritningar.	
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	Eleven förstärker sina kunskaper i handarbetets terminologi och verktygslära. Eleverna lär sig hur materialen lämpar sig för olika arbeten. Materiallära: t.ex. bomull, ylle, björk, tall. Eleverna bekantar sig i mån av möjlighet även med vardagsföremål och lär sig av vilka material och var de tillverkas, vad deras produktion kostar och hur föremålen konsumeras samt överväger deras betydelse med tanke på miljöns hållbarhet.	K4 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och	I1-I5	Eleverna tar ansvar för sitt eget arbete genom att ta hand om sina egna och skolans läromedel, sköta klassrummets ordning och	K3 Vardagskompetens

säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap		renlighet samt förvara sitt eget handarbete på ett ändamålsenligt sätt (ordningsregler för slöjdklassrummet). Eleverna använder verktyg på ett ändamålsenligt sätt. Eleverna känner igen risker och faror förknippade med handarbete och kan skydda sig själva mot buller, ljus, värme, vassa föremål och kemikalier. Målet är att eleverna engagerar sig i långsiktigt arbete och vill slutföra sina arbeten. Eleverna övar sig på nya kunskaper och förstärker sitt kunnande i det som de redan behärskar, till exempel genom att: - mäta, markera, skära och sammanfoga på olika sätt - bearbeta trä, metall och plast genom att mäta, borra, svarva, hyvla, bocka, driva, smida, slipa, limma och skruva samt att bearbeta med värme och med hjälp av olika ytbehandlingar - bearbeta tråd genom att knyta, sticka och virka - bearbeta tyg genom att sy och skapa mönster med olika tekniker	K6
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1-I2, I6	Eleverna använder informations- och kommunikationsteknologi när de planerar och tillverkar sina föremål samt när de dokumenterar sina arbetsprocesser. Webbmaterial används när eleverna skapar sina idéer samt	K5

		vid handledning och dokumentering.	
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	Eleverna bedömer sina handarbeten själva och som kamratbedömning under processens gång. Eleverna övar sig på att ge individuell och grupprespons. Arbeten presenteras för andra, t.ex. genom att sätta upp en utställning av hantverk som skapats i klassen	K1 K4 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1-I3, I5	Eleverna begrundar produkternas livscykel och hur deras egna konsumentval påverkar miljön. Eleverna får handledning i att planera föremål som kan användas på riktigt. Eleverna lär sig att utföra underhålls- och reparationsåtgärder och de uppmuntras till att använda återvunna material.	K1 K3 K7

Slöjd – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1 Innovation I2 Planering I3 Prövning I4 Tillverkning I5 Tillämpning	Eleverna uppmuntras att planera arbeten enligt sina egna önskemål och behov och med hjälp av olika handarbetstekniker. Eleverna stärker sitt kunskande i de tekniker som de redan behärskar och lägger till nya kunskaper. Enligt de föremål som eleven planerar kan hen använda bland	K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

	I6 Dokumentering och bedömning	annat följande tekniker och innehåll: - virkning: stolpar och andra mer avancerade grundmaskor - stickning: aviga maskor, avmaskning, rundstickning, minskningar/ökningar - sömnadsprojekt med flera faser, att rita mönster och klippa tyg - att sy blixtlås och knapphål, reparera kläder - broderi, t.ex. - broderi för hand med olika broderistyg eller applikation - textiltryck, t.ex. ramtryck, design och tryckning av tygmönster - att skära metall - svarvning - drivning, värmebehandling, smide - dymlingsfogar - eltekniska baskomponenter, mjuklödning - ytbehandlingar - i mån av möjlighet även vävning, lapptechnikarbeten, läderarbeten mm.	
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och	I1-I6	Eleven får handledning i att känna igen de olika faserna i en handarbetsprocess (idéfas,	K1

dokumentera en slöjdprocess i sin helhet		planering, tillverkning och bedömning) samt att dokumentera processen på olika sätt. Eleven får hjälp i att förstå hur dokumentering kan användas som ett viktigt verktyg för att beskriva, bedöma och förvara handarbetsprocessen. Eleven övar på att dokumentera handarbetsprocessen i sin helhet på en elektronisk plattform.	K5 Digital kompetens
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1-I4	Eleven övar på att planera och producera ett föremål ensam eller i grupp. Eleven får handledning i hur hen ska beakta produktens användning och funktionalitet, tillgängliga material samt ekonomiska och ekologiska aspekter och produktens estetiska värde när hen planerar och tillverkar sitt föremål. För att lära sig planering ska eleverna göra iakttagelser och analysera föremål: deras form, yta, storlek, färg, material och hur dessa faktorer påverkar produktens användning och utseende. Eleven övar på att dokumentera sin plan verbalt och/eller visuellt samt med siffror, dvs. genom att använda t.ex. mått, mängder eller skalor. Eleven övar på att beskriva tredimensionella föremål och rita tekniska ritningar.	K2 K4 Multilitteracitet K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material	I3, I5	Eleven förstärker sina kunskaper i handarbetets terminologi och verktygslära. Eleverna lär sig hur materialen lämpar sig för olika arbeten.	K4 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

på ett ändamålsenligt sätt		Materiallära: t.ex. bomull, ylle, björk, tall. Eleverna bekantar sig i mån av möjlighet även med vardagsföremål och lär sig av vilka material och var de tillverkas, vad deras produktion kostar och hur föremålen konsumeras samt överväger deras betydelse med tanke på miljöns hållbarhet.	
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1-I5	Eleverna tar ansvar för sitt eget arbete genom att ta hand om sina egna och skolans läromedel, sköta klassrummets ordning och renlighet samt förvara sitt eget handarbete på ett ändamålsenligt sätt (ordningsregler för slöjdklassrummet). Eleverna använder verktyg på ett ändamålsenligt sätt. Eleverna känner igen risker och faror förknippade med handarbete och kan skydda sig själva mot buller, ljus, värme, vassa föremål och kemikalier. Målet är att eleverna engagerar sig i långsiktigt arbete och vill slutföra sina arbeten. Eleverna övar sig på nya kunskaper och förstärker sitt kunnande i det som de redan behärskar, till exempel genom att: - mäta, markera, skära och sammanfoga på olika sätt - bearbeta trä, metall och plast genom att mäta, borra, svarva, hyvla, bocka, driva, smida, slipa, limma och skruva samt att bearbeta med värme och	K3 Vardagskompetens K6

		med hjälp av olika ytbehandlingar - bearbeta tråd genom att knyta, sticka och virka - bearbeta tyg genom att sy och skapa mönster med olika tekniker	
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1-I2, I6	Eleverna använder informations- och kommunikationsteknologi när de planerar och tillverkar sina föremål samt när de dokumenterar sina arbetsprocesser. Webbmaterial används när eleverna skapar sina idéer samt vid handledning och dokumentering.	K5
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	Eleverna bedömer sina handarbeten själva och som kamratbedömning under processens gång. Eleverna övar sig på att ge individuell och grupprespons. Arbeten presenteras för andra, t.ex. genom att sätta upp en utställning av hantverk som skapats i klassen.	K1 K4 K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1-I3, I5	Eleverna begrundar produkternas livscykel och hur deras egna konsumentval påverkar miljön. Eleverna får handledning i att planera föremål som kan användas på riktigt. Eleverna lär sig att utföra underhålls- och reparationsåtgärder och de uppmuntras till att använda återvunna material.	K1 K3 K7

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i slöjd

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1-I6		Används inte som grund för bedömningen. Elevenna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1-I6	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1-I4	Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1-I5	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1, I2, I6	Förmåga att använda informations och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1–I3, I5	Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

14.3.13 Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

“Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans.”

I **årskurserna 3–6** ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 3–6

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, vanlig gymnastik, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga: I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga: I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt

stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevens individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att tydlighet präglar undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Gymnastik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 3

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1 Fysisk funktionsförmåga	Eleven är aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika färdigheter. Genom att till exempel: - leka, gymnastisera, spela boll och andra spel	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven förbättrar sina sensomotoriska färdigheter. Genom att till exempel: - snurra, gunga, stanna, väja, böja sig, sträcka sig, rulla, stå i upprätt ställning och stå i en ställning med huvudet nedåt - röra sig till musik	K1 K3 K4 Multilitteracitet
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Eleven lär sig röra sig på ett mångsidigt sätt. Genom att till exempel: - gymnastisera - utöva olika kampsporter - åka skridsko - skida - spela olika bollspel	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Eleven kan använda olika redskap. Genom att till exempel: - studsa, dribbla med händer, fötter och klubba/racket, kasta och fånga, slå och skjuta	K3

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven stärker de fysiska egenskaperna. Genom att till exempel: - gå, springa, ta långa språng, hoppa i rytm, hoppa, klättra, galoppa, glida och hoppa på ett ben	K3
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1		K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Elever kan agera ansvarsfullt.	K3 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2 Social funktionsförmåga	Eleven kan uppföra sig väl, vara ärlig och ge arbetsro åt andra. Eleven kan lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och	I2	Eleven kan behärska sina känslor och handlingar i olika situationer.	K2 K6

bära ansvar för gemensamma aktiviteter			K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3 Psykisk funktionsförmåga		K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		K1 K2

Gymnastik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 4

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1 Fysisk funktionsförmåga	Eleven är aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika färdigheter. Genom att till exempel: - leka, gymnastisera, spela boll och andra spel	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med	I1	Eleven förbättrar sina sensomotoriska färdigheter.	K1 K3

hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer		Genom att till exempel: - snurra, gunga, stanna, väja, böja sig, sträcka sig, rulla, stå i upprätt ställning och stå i en ställning med huvudet nedåt - röra sig till musik	K4 Multilitteracitet
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Eleven lär sig röra sig på ett mångsidigt sätt. Genom att till exempel: - gymnastisera - utöva olika kampsporter - åka skridsko - skida - spela olika bollspel	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Eleven kan använda olika redskap. Genom att till exempel: - studsa, dribbla med händer, fötter och klubba/racket, kasta och fånga, slå och skjuta	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven stärker de fysiska egenskaperna och uthålligheten.	K3

		Genom att till exempel: - gå, springa, spurta, ta långa språng, hoppa, skutta, klättra, galoppa, kasta och glida - Via t.ex. olika bollspel, simning, orientering, skidning och skridskoåkning	
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1		K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Elever kan agera ansvarsfullt.	K3 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2 Social funktionsförmåga	Eleven kan uppföra sig väl, vara ärlig och ge arbetsro åt andra. Eleven kan lyssna på andra, vänta på sin tur och hjälpa andra.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen	I2	Eleven kan behärska sina känslor och handlingar i olika situationer.	K2 K6

om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter			K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3 Psykisk funktionsförmåga		K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		K1 K2

Gymnastik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 5

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1 Fysisk funktionsförmåga	Eleven är aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika färdigheter. Genom att till exempel: - leka, gymnastisera, spela boll och andra spel	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja	I1	Eleven förbättrar sina sensomotoriska färdigheter	K1 K3 K4 Multilitteracitet

lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer		Genom till exempel: - lekar, gymnastik, musikgymnastik, bollspel och -lekar - snurra, gunga, stanna, väja, böja sig, sträcka sig, rulla, stå i upprätt ställning och stå i en ställning med huvudet nedåt	
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Eleven kan röra sig på ett mångsidigt sätt. Genom att till exempel: - skida, åka skridsko, idrotta, orientera	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att använda olika redskap. Genom att till exempel: - använda olika redskap för att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skjuta	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven utvecklar sina fysiska egenskaper, sina rörelsefärdigheter samt sin uthållighet, styrka och snabbhet. Genom att till exempel:	K3

		- gå, springa, ta långa språng, hoppa i rytm, hoppa, klättra, galoppa, glida och hoppa på ett ben Uthålligheten utvecklas t.ex. via bollspel, simning, skidning, orientering och genom att röra sig i terrängen under olika årstider Styrkan utvecklas t.ex. via cirkelövningar, hopp, kast och genom att springa upp och ner för en backe eller trappor Snabbheten utvecklas t.ex. via löpruscher (också som en del av spel och lekar), hopp, kast, språng och tävlingar.	
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1		K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Eleven kan agera ansvarsfullt.	K3 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i	I2 Social funktionsförmåga	Eleven kan uppföra sig väl, vara ärlig och ge arbetsro åt andra.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

gymnastiksituationer med hänsyn till andra		Eleven hjälpa andra. Eleven kan beakta andras synsätt och färdigheter. Eleven kan förhandla och fatta beslut.	K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Eleven kan behärska sina känslor och handlingar i olika situationer. - uppföra sig vänligt mot alla - vara ärlig - ta hand om sina egna och gemensamma redskap - ge arbetsro åt andra	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3 Psykisk funktionsförmåga		K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		K1 K2

Gymnastik – mål för undervisningen i Sibbo i årskurs 6

Mål för undervisningen	Centralt innehåll	Synvinkel i Sibbo	Mångsidig kompetens
------------------------	-------------------	-------------------	---------------------

Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1 Fysisk funktionsförmåga	Eleven är aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika färdigheter. Genom att till exempel: - leka, gymnastisera, spela boll och andra spel	K1 Förmåga att tänka och lära sig K3 Vardagskompetens
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven förbättrar sina sensomotoriska färdigheter Genom till exempel: - lekar, gymnastik, musikgymnastik, bollspel och -lekar - snurra, gunga, stanna, väja, böja sig, sträcka sig, rulla, stå i upprätt ställning och stå i en ställning med huvudet nedåt	K1 K3 K4 Multilitteracitet
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer	I1	Eleven kan röra sig på ett mångsidigt sätt. Genom att till exempel: - skida, åka skridsko, idrotta, orientera	K3

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att använda olika redskap. Genom att till exempel: - använda olika redskap för att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skjuta	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven utvecklar sina fysiska egenskaper, sina rörelsefärdigheter samt sin uthållighet, styrka och snabbhet. Genom att till exempel: - gå, springa, ta långa språng, hoppa i rytm, hoppa, klättra, galoppa, glida och hoppa på ett ben Uthålligheten utvecklas t.ex. via bollspel, simning, skidning, orientering och genom att röra sig i terrängen under olika årstider Styrkan utvecklas t.ex. via cirkelövningar, hopp, kast och genom att springa upp och ner för en backe eller trappor Snabbheten utvecklas t.ex. via löpruscher (också som en del av spel och	K3

		lekar), hopp, kast, språng och tävlingar.	
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1		K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Eleven kan agera ansvarsfullt.	K3 K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2 Social funktionsförmåga	Eleven kan uppföra sig väl, vara ärlig och ge arbetsro åt andra. Eleven hjälpa andra. Eleven kan beakta andras synsätt och färdigheter. Eleven kan förhandla och fatta beslut.	K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Eleven kan behärska sina känslor och handlingar i olika situationer. - uppföra sig vänligt mot alla - vara ärlig - ta hand om sina egna och gemensamma redskap	K2 K6 K7

		- ge arbetsro åt andra	
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3 Psykisk funktionsförmåga		K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		K1 K2

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i gymnastik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet)
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar	I2	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra			
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

14.3.14 Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas,

likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I årskurserna 3–6 genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne. Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

Elevhandledning i Sibbo i årskurs 3–6

I årskurserna 3–6 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Målet med handledningen är att stödja eleverna vid övergången från lågstadiet till högstadiet. Handledningen omfattar:

- självkännedom

- utveckling av studiestrategier
- yrkesinriktning
- samarbetsfärdigheter
- vänskapsfärdigheter
- känslor och välmående
- självutvärdering och kamratbedömning
- informationssökning och multilitteracitet
- arbetsfärdigheter
- förmåga att lära sig
- stärkande av studiemotivationen

Elevhandledningen kan också användas för att förverkliga sektorsövergripande lärområden. Genom olika besök kan eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringslivet i den närliggande omgivningen. Besök görs också tillsammans med vårdnadshavarna. I undervisningen kan utnyttjas bl.a. Lions Quests material Kompassen, Ippo, Må bra tillsammans och material för Positiv pedagogik.

Skolorna kan precisera målen för och innehållen i elevhandledningen i sina egna läsårsplaner.

Handledningsplan för elevhandledningen i Sibbo finns i kapitel 1.4.2.